ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI
FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

14 апрель, сешанба 1998 йил №43 (545)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

РАСМИЙ ТАШРИФ БИЛАН

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Белгия Қироллиги Бош вазири Жан Люк Дехане шу йил 17-18 апрел кунлари расмий ташриф билан Ўзбекистон Республикасига келади.

ТОШКЕНТ БИЛАН ТАНИШУВ

Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Туркия Бош вазирининг рафиқаси Берна Йилмаз Ўзбекистон Бош вазирининг рафиқаси Л.Султонова ҳамроҳлигида пойтахтдаги оналик ва болаликни муҳофаза қилиш марказига ташриф буюриб, мазкур марказнинг фаолияти билан яқиндан танишди. Бу ерда оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш учун яратилган қулайликлар, марказнинг замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлангани меҳмонда катта таассурот қолдирди.

Шунингдек, Берна хоним «Шарқ гули» бадиий буюмлар фабрикаси ва «Модалар уйи»да ҳам бўлди.

/ЎзА/

ЎЗБЕКИСТОН-ТУРКИЯ: МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

13 апрел куни «Дўрмон» қароргоҳида мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Туркия Бош вазири Месут Йилмазни расмий кутиб олиш маросими бўлди. Юқори мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмаз шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ислом Каримов ва Месут Йилмаз фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Расмий кутиб олиш маросимидан сўнг Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмазнинг якка-якка суҳбати бўлди. Мулоқот чоғида икки давлат ўртасидаги муносабатлар, халқаро сиёсат майдонида юз бераётган ўзгаришлар, Европа ва Осиёда минтақавий хавфсизлик, дунёда тинчликни сақлаш масалалари хусусида фикр алмашилди. Ислом Каримов Месут Йилмазни мамлакатимизга ташрифи билан қутлаб, Ўзбекистон-Туркия муносабатлари ривожланиб бораётганини мамнуният билан қайд этди. Месут Йилмазнинг мазкур ташрифи бу муносабатларни янада юқори босқичга кўтаришига ишонч билдирди.

Ислом Каримов ва Месут Йилмаз иштирокида икки давлат расмий делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон билан Туркия ўртасида турли соҳаларда ҳамкорлик алоқаларини чуқурлаштириш, хусусан, ўзаро савдо сотиқ, транспорт коммуникациялари, сармоя жалб қилиш имкониятларини кенгайтириш ва бошқа масалалар муҳокама қилинди. Икки мамлакатнинг иқтисодий-сиёсий, илмий-маданий ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш учун мавжуд имкониятлар, ҳар икки давлат иқтисодиётида юз бераётган ўзгаришлар таҳлил қилинди. Ўзбекистон-Туркия муносабатлари иқтисодиёт соҳасида ҳам яхши ривож топаётгани қайд этилди.

Музокаралар чоғида Ислом Каримов Ўзбекистонда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар, уларнинг самараси, қўлга киритилган ва айни вақтда эришилаётган ютуқлар ҳақида сўзлади. 1997 йил якунлари, мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳиятини ошириш, макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш борасидаги ишларга тўхталди. Ўзаро ҳамкорликни равнақ топтириш учун ҳар икки давлатда ҳам янги очилаётган ва ҳали ишга солинмаган имкониятлар анчагина эканини қайд этди.

Дарҳақиқат, Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳияти йилдан-йилга юксалиб бормоқда. Собиқ иттифоқ ҳудудидаги давлатлар орасида фақатгина Ўзбекистонда иқтисодий ўсишга эришилгани, мамлакатда ишлаб чиқариш, хусусан, енгил ва оғир саноатнинг янги тармоқлари фаолияти йўлга қўйилганининг ўзиёқ буни исботлайди. Хорижлик сармоядорларнинг юртимизга қизиқиши ортаётгани, чет эл фирма ва компаниялари билан ҳамкорликда тузилган ва амалга оширилаётган лойиҳалар кўпаяётгани ҳам Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотлар яхши самара бераётганидан далолатдир.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларга тўхталар экан, айни вақтда мамлакатимизда Туркия билан ҳамкорликда ташкил этилган икки юзга яқин қўшма корхона фаолият юритаётганини, лекин улар орасида «Коч холдинг», «Ай сел» сингари йирик фирмалар камлигига эътибор қаратди.

- Йирик компаниялар йирик лойиҳаларни амалга оширади ва ҳар икки мамлакатга бирдек фойда келтиради. Шуни ҳисобга олган ҳолда турк ишбилармонларига Ўзбекистонда хорижлик сармоядорлар учун яратилган жуда қулай шарт-шароитни чуқур ўрганишни ва узоқни кўзлаб ҳамкорлик қилишни таклиф этган бўлур эдим,- деди Президент.

Музокараларда Туркия Бош вазири юртимизда Президент Ислом Каримов раҳбарлигида ўрнатилган ижтимоий-иқтисодий барқарорлик, Ўзбекистон раҳбариятининг минтақавий хавфсизликни таъминлаш ҳамда давлатлараро иқтисодий интеграциялашув жараёнларини фаоллаштириш йўлидаги саъй-ҳаракатларига юқори баҳо берди.

Музокаралар якунида ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди. Унда Ўзбекистон Президентининг Туркия Бош вазири билан музокаралари якунлари бўйича Қўшма Баёнот имзоланди. Ҳужжатга Ислом Каримов ва Месут Йилмаз имзо чекдилар. Шунингдек, маросимда Ўзбекистон Республикаси ва Туркия Республикаси ҳукуматлари ўртасида савдо ва иқтисодий ҳамкорлик, муаллифлик ва турдош ҳуқуқларни ҳимоя қилиш, маданий бойликлар контрабандасининг олдини олиш ва уларнинг қайтарилишини таъминлашда ўзаро кўмаклашиш тўғрисидаги битимлар ҳамда Ўзбекистон Давлат божхона қўмитаси билан Туркия Бош вазири ҳузуридаги божхона котибияти ўртасида божхона кадрларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тўғрисидаги Протокол имзоланди.

Ҳужжатларни имзолаш маросимидан сўнг Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмаз оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди.

Унда Ислом Каримов Туркия Бош вазири билан ўтказилган суҳбат сермазмун ва сермаҳсул бўлганини таъкидлади.

- Туркия юртимиз мустақилликка эришганидан кейин бизни биринчи бўлиб эътироф этган, қўллаб-қувватлаган мамлакатдир,- деди Ислом Каримов.- Ўзбекистонга кўрсатилган бундай самимият унутилмайди.

- Айни пайтда давлатларимиз ўртасида имзоланган ҳужжатлар сони элликтага яқинлашиб қолди,- деди Ислом Каримов.-Ҳозирги кунгача туркиялик ҳамкорлар томонидан Ўзбекистон иқтисодиётига киритилган сармоянинг умумий миқдори эса 1,5 миллиард АҚШ долларига боради. Ўзаро товар айирбошлаш ҳажми эса 1997 йилда 320 миллион АҚШ долларини ташкил қилди. Биз музокаралар чоғида иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон-Туркия қўшма комиссияси ишини ҳам таҳлил этдик. Хулосамизга кўра, у кутилганидек фаолият кўрсатмади. Шу боис бундан кейин комиссияга Бош вазирлар раҳбарлик қилишига келишиб олдик. У сармоя киритиш учун қулайлик ва зарур шарт-шароит яратиш, ўзаро тўлов - ҳисоб-китоблар, транспорт, тижоратда мутаносиблик ва бошқа масалаларни мувофиқлаштириш билан шуғулланади.

Биз Туркия Бош вазири билан йирик қўшма корхоналар тузилишини ҳар томонлама рағбатлантиришга ҳам келишиб олдик.

Туркия Бош вазири ҳар икки мамлакатда ҳам Ўзбекистон-Туркия муносабатларини ривожлантиришга бўлган интилишлар муштараклигини таъкидлади.

Ислом Каримов Каспий денгизи орқали Ўзбекистон - Туркманистон - Озарбойжон - Туркия йўналиши бўйича транспорт алоқасини йўлга қўйиш учун икки томонлама саъй-ҳаракат кўрсатиш лозимлигини таъкидлади.

Матбуот анжуманида МДҲ доирасидаги воқеалар хусусида ҳам сўз борди. Президент Ислом Каримов бу борада ўзининг қатъий фикрини илгари ҳам бир неча бор очиқ-ойдин баён этганини айтди.

- МДҲнинг кўп имкониятлари, салоҳияти ҳали тўла ишга солинмаган,- деди давлатимиз раҳбари.- Биз иқтисодий интеграция тарафдоримиз. МДҲни халқаро ҳуқуқ субъектига айлантириш, мустақил давлатлар устидан назорат қилувчи идоралар тузиш сингари масалаларга эса мутлақо қаршимиз.

Анжуманда Ўзбекистон Президенти ва Туркия Бош вазири журналистларни қизиқтирган бошқа саволларга ҳам жавоб қайтардилар.

Шу куни юксак мартабали меҳмон Ўзбекистон Бош вазири Ў.Султонов ҳамроҳлигида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий боғига ташриф буюрди. М.Йилмаз буюк шоир ва мутафаккир, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий ҳайкали пойига гул қўйди.

Туркия Бош вазири Олий Мажлисда ҳам бўлди. Учрашувда Ўзбекистон парламенти раиси Э.Халилов Туркия Бош вазирини мамлакатимизда қонунчиликни такомиллаштириш, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, давлатчиликни мустаҳкамлашда қонун устуворлигини таъминлаш борасида амалга оширилаётган ишлар билан таништирди. Шунингдек, Олий Мажлис фаолияти, хорижий мамлакатлар парламентлари билан йўлга қўйилган алоқалар ҳақида сўзлаб берди.

Туркия Бош вазири парламент фаолияти билан танишар экан, Ўзбекистон нафақат иқтисодий, балки демократия ва қонунчиликни мустаҳкамлаш борасида ҳам катта ютуқларни қўлга киритганига гувоҳ бўлганини таъкидлади. Шунингдек, у Олий Мажлиснинг янги қурилган муҳташам биносини кўздан кечириб, унинг ҳар томонлама мукаммал эканини, халқаро андозалар талабига тўла жавоб беришини қайд этди. Олий қонун чиқарувчи органнинг замонавий техника билан жиҳозланган, турли меъморлик анъаналарини ўзида мужассам этган бундай бинога эга бўлиши демократик тамойиллар асосида равнақ топаётган Ўзбекистонда парламентга муносабат ҳақида аниқ-тиниқ тасаввур беришини айтди.

Суҳбат чоғида икки мамлакат парламентлари ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлашиб олинди.

Туркия Бош вазири Ўткир Султонов ҳамроҳлигида ўзбек -турк бизнес-семинарида иштирок этди. Юқори мартабали меҳмон Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банкига ҳам ташриф буюриб, банк раҳбарияти ҳамда Туркиянинг «Ай сел» компанияси вакиллари билан учрашди.

Туркия Бош вазири Месут Йилмазнинг мамлакатимизга расмий ташрифи давом этмоқда.

/ЎзА/

Суратда: Дўрмон қароргоҳида расмий учрашув пайти.

А.ТЎРАЕВ (ЎзА) олган сурат.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Украинада Донбасс кўмир конидаги портлаш сабабларини ўрганиш бўйича махсус комиссия иш бошлади. 4 апрель куни метан газининг портлаши оқибатида Донбасс кўмир конида 60 дан ортиқ киши ҳалок бўлган эди. Мазкур портлаш нафақат Украина, балки бутун собиқ Совет Иттифоқи ҳудудида кўмир קончилиги тарихидаги энг йирик ҳалокат деб баҳоланмоқда.

* * *

Буюк Британия Бош вазири Энтони Блэйр ҳамда Ирландия Бош вазири Берти Эйхерн томонидан Шимолий Ирландияда тинчлик ўрнатишга қаратилган тарихий битимга имзо чекилди. Ушбу ҳужжат Шимолий Ирландияда 25 йилдан бери давом этиб келаётган фуқаролар ва диндорлар урушини бартараф этишга йўл очиб беради.

* * *

Шимолий Ирландияда тинчлик ўрнатиш бўйича ҳужжатнинг имзоланиши Германия ҳукумати томонидан катта тарихий воқеа, деб баҳоланди. Шунингдек, Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтон Шимолий Ирландия битимининг қабул қилиниши жаҳонда тинчлик ўрнатиш жараёнининг энг муҳим воқеаси деб атади.

* * *

Москвада Россия Давлат Думасининг мамлакат Бош вазири номзодини тасдиқлаш масаласига бағишланган ялпи мажлиси бўлиб ўтди. Давлат Думаси Президент Борис Ельцин томонидан илгари сурилган Сергей Кириенко номзодини Россия Бош вазири лавозимига тасдиқламади. Сергей Кириенко ва ҳукуматнинг барча аъзолари ҳозирча у ёки бу лавозим вазифасини бажарувчи бўлиб турибдилар.

* * *

Арманистон ҳукуматининг янги раиси этиб энг ёш сиёсатдонлардан бири Армен Дарбенян тайинланди. Янги Бош вазир 33 ёшда бўлиб, ҳукумат раиси этиб тайинлангунга қадар Арманистоннинг Молия вазири бўлиб ишлаган. Арманистон Президенти Роберт Кочерян Бош вазир Армен Дарбенянга ўн кун ичида Арманистоннинг янги ҳукуматини тузиш ҳақида топшириқ берди.

* * *

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котибининг Афғонистондаги махсус вакили Ладхар Брахими берган баёнотга кўра, Афғонистонга четдан қурол-яроғ олиб киришга қатъий чек қўйилган тақдирдагина бу мамлакатда тинчлик ўрнатилади. Ладхар Брахимининг айтишича, Афғонистонга қўшни давлатлар ушбу мамлакатга қурол олиб киришни тақиқлаш бўйича зарур чора-тадбирлар ҳақида ўзаро келишиб олишлари керак. БМТ вакилининг таъкидлашича, Афғонистонда тинчлик ўрнатиш ишларига кўпроқ Эрон ва Покистон давлатларини жалб этиш лозим.

* * *

Германия ҳукумати Югославия Президенти Слободан Милошевичга мурожаат этиб, Сербия раҳбарлари билан Косово албанлари ўртасида тезда тинчлик музокаралари бошланмаса, Югославияга қарши янги иқтисодий жазо чоралари қўлланишини маълум қилди. Югославияда тинчлик ўрнатиш бўйича халқаро махсус гуруҳ қарорига кўра, янги иқтисодий жазо чоралари 25 апрель куни жорий этилиши мумкин.

* * *

Чилининг собиқ диктатори генерал Пиночет мамлакат парламенти Миллий Кенгашдаги ўз мухолифлари устидан яна ғалаба қозонди. Парламент аъзолари 82 ёшли Аугусто Пиночетни Миллий Кенгаш аъзолигидан бўшатишга уриндилар. Бироқ бу масала парламент сессиясида овозга қўйилганида, унга кўпчилик депутатлар қарши овоз бердилар.

* * *

Япония ҳукумати мамлакатдаги иқтисодий турғунлик вазиятидан жиддий хавотирга тушмоқда. Мутахассисларнинг фикрича, Япониядаги иқтисодий турғунликнинг асосий сабаби мамлакат аҳолисининг истеъмолчилик эҳтиёжлари камайиб кетганлигидадир. Японияликлар ички маҳсулотни тобора камроқ сотиб олмоқдалар. Бу эса иқтисодиётга жиддий зарар етказмоқда.

* * *

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Озиқ-овқат комиссияси раҳбари Катрин Бертьини Шимолий Корея бўйлаб сафарини якунлади. Унинг баёнот беришича, Озиқ-овқат комиссияси Шимолий Кореянинг очликка юз тутган аҳолисига халқаро ёрдам кўрсатиш ҳаракатларини янада кенгайтиради.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида.

Республика биржаларида

Республика кўп тармоқли деҳқончилик саноат биржасида ўтган ҳафтада бўлиб ўтган савдоларга 1,5 миллиард сўм ва 4,8 миллион доллар ҳажмида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, техникалари, техника заҳиралари ва кичик-кичик ишлаб чиқариш технологиялари қўйилди. Савдо жараёнида 14 та битим имзоланди ва уларнинг қиймати 133 миллион сўмни ташкил этди. Диққатга сазовор жойи шундаки ҳамма битимлар хорижлик ҳамкорлар билан тузилди.

***

Республика кўчмас мулк биржасида бўлиб ўтган кимошди ва танловларда 102 та иншоотлар янги мулкдорлар қўлига ўтди. Сотув ҳажми - 45,4 миллион сўмни ташкил этди. Наманган вилоят бўлими пешқадамликни қўлдан бермай келаяпти. Шу ҳафтада ҳам бўлим бўйича 64 та кўчмас мулк иншоотлари хусусийлаштирилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 14 апрелдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1	Австралия доллари	55,99
1	Австрия шиллинги	6,65
1	Англия фунт стерлинги	142,46
10	Бельгия франки	22,68
1	Голландия гульдени	41,51
10	Греция драхмаси	2,69
1	Дания кронаси	12,26
1	БАА дирҳами	23,22
1	АҚШ доллари	85,27
1	Миср фунти	25,08
1	Ирландия фунти	117,76
	Исландия кронаси	1,18
10	Испания песети	5,51
100	Италия лираси	4,73
1	Канада доллари	59,82
10	Хитой юани	10,30
1	Кувайт динори	279,39
100	Ливан фунти	5,58
1	Малайзия ринггити	23,49
	Германия маркаси	46,75
1	Норвегия кронаси	11,28
	Польша злотийси	24,96
10	Португалия эскудоси	4,58
1	Сингапур доллари	53,66
	СДР	114,13
1000	Туркия лираси	0,34
	Финляндия маркаси	15,41
	Франция франки	13,95
	Швеция кронаси	10,84
	Швейцария франки	56,43
	ЭКЮ	92,75
10	Жанубий Корея вони	0,62
10	Япония иенаси	6,63
1	Россия рубли	13,93
	Украина гривнаси	41,81
1000	Беларусь рубли	2,50
1	Латвия лати	142,59
1	Литва лити	21,32
1	Молдова лейи	18,08
1	Қирғизистон соми	4,71

***) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.**

Бизнинг шарҳ

БОЙ БЎЛИШ ҲУҚУҚИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони мамлакатимизда кишилар меҳнати фаолиятидан манфаатдорликни янада ривожлантиришга қаратилди.

*** Асл тадбиркор ким?**
*** Ва унга қандай имконият зарур?**
*** Асосий фаолият ишлаб чиқариш билан белгиланади.**

«Йўқолсин бойлар, яшасин камбағаллар» шиорини байроқ қилиб олган шўролар тузуми шу шиор асосида дастур тузиб, кишиларни меҳнат туфайли бойиш ҳуқуқидан ҳам маҳрум қилган эди. Куни кеча нафақадаги бир танишим ушбу яқинда эълон қилинган мазкур Фармоннинг моҳияти ҳақида гапирар экан, кўп йил раҳбарлик лавозимида меҳнат қилиб, оиласи, бола-чақаси учун тайинли бир уй-жой қила олмаганлигини, қанчадан-қанча раҳбарлар шахсий уй қурганлиги учун жазога тортилганлигини сўзлаб берди. Аслида бундай мисолларни сўзлаб ўтиришга ҳожат ҳам йўқ. Халқимиз бу каби воқеаларни яхши билади ва энг ачинарли томони 70 йилдан ортиқ муддатда давом этган бу сиёсат ҳалигача одамларимиз руҳиятидан тўла чиқиб кетгани йўқ. Юртбошимиз томонидан қабул қилинаётган ҳужжатларнинг аксарияти кишиларимизни бундай руҳиятдан холис қилишга қаратилганлиги ҳам шу боисдан.Ростдан ҳам кечагина хусусий мулкка эга бўлганлиги учун калтакланган инсонга худди шундай даъват, йўл-йўриқ ва имконият ўта зарурдир. Халқона таъбир билан айтганда кишиларимиз меҳнат туфайли бой бўлиш ҳуқуқи берилганлигини ҳис қилиши даркор.

Бугун бой бўлишга ҳамма қизиқиши мумкин. Лекин уларнинг ҳаммасини ҳам асл тадбиркор деб бўлмайди ва шу боис ҳам кўплари вақтинчалик бойлик билан аро йўлда қолиб кетади - банкрот бўлади. Озгина фойда учун Тошкент «Отчопари» бозоридан мол сотиб олиб, уни метро йўлагида пуллаётган «тижоратчи» ёки ўз оила аъзоларидан 2-3 одам иштирокида «фирма» очиб, қайсидир йўл билан пул ундириб, ўз уйини офис қилганлик баҳонасида жиҳозлаб олиш билан фаолиятини тугатиб қўя қолганлар тадбиркорми? Янги эълон қилинган Фармонда микрофирмалар, кичик корхоналар,ўрта корхоналарда банд бўлганлар сонининг маълум рақамдан кам бўлмаслиги қатъий қилиб белгиланиб, шундагина улар кичик ва ўрта бизнес субъект деб тан олиниши қайд этилди.

Шунингдек, Фармонда уларнинг асосий фаолияти бевосита қайта ишлаш, ишлаб чиқариш ва аҳолига хизмат кўрсатишга қаратилиши ҳам алоҳида қайд қилинади. Шубҳасиз булар юқорида зикр этилган ҳолатга ўхшаш сохта тадбиркорликка чек қўяди. Демак ўзига, жамиятга хизмат қила оладиган, ҳақиқий меҳнат турига эга бўлганларгина тадбиркор деб тан олинадиган бўлди.

Мазкур Фармоннинг моҳияти ҳақиқий тадбиркорни аниқлаб бериш билангина чекланмайди, у ўша ўзи ҳақиқий деб аниқлаган тадбиркорга, кичик ва ўрта бизнес субъектиға имкониятлар яратиши билан янада ҳаётийдир.

Маълумки, кичик ва ўрта корхоналар фаолиятида учрайдиган банкрот ҳолатига кўпроқ турли хил сунъий тўсиқлар билан бир қаторда бизнес субъектининг турли тўловларга бардош бера олмаслиги сабаб бўлади. Мазкур Фармонга кўра, кичик ва ўрта бизнес корхоналари ўз фаолиятида қўллаш учун хорижий технологияни бемалол яъни божхона тўловисиз олиб кириш имкониятига эга бўлдилар. Қишлоқ хусусий тадбиркорлари эса солиқ тўлашдаги имтиёздан фойдаланадилар.

Соф даромад келтирувчи меҳнатнинг асосий тури нима? Албатта ишлаб чиқариш. Бугунги кунда фаолият кўрсатаётган, айниқса шаҳарларда фаолият кўрсатаётган хусусий бизнес субъектлари жуда кам ҳолатда ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, аҳолига хизмат тури билан шуғулланади. Сир эмаски, шуғулланган деб қайд этилган ҳолатларда баъзан кўз бўямачиликларга йўл қўйилади. Яъни субъект фаолияти тўхтатиб қўйилмаслиги учун жойдан жойга пул кўчирилиб, бажарилмаган ишлар, «бажарилди» дея ҳужжатлаштирилади. Бундан кимга, қанча самара бор? Агар бугунги кунда мавжуд бўлган хусусий корхоналар ўз фаолиятининг асосий қисмини ишлаб чиқариш билан боғлашганда эди одамлар моддий фаровонлигида кескин ўзгаришлар ясашга хизмат қилган бўларди.

Деҳқон ва фермер хўжалиги фаолияти бугунги кунда қишлоқ меҳнат тарзининг асоси бўлиши керак. Лекин минг афсуски, шундай бўла олгани йўқ. Аввало деҳқон-фермер хўжалиги худди шаҳардаги хусусий субъектлар каби ўз ишини бирдан олди-соттидан бошлай олмайди. Шу боис табиийки молиявий қийинчилик дастлабки кунданоқ кўндаланг туради. Бунинг устига маҳаллий тўсиқлар (қаршиликлар деса ҳам бўлади)...

Қашқадарёнинг Чироқчи тумани ҳудудида бир деҳқон-фермер хўжалиги бор. Унинг фаолияти бугунги кунда анча яхши ривлжланган. Лекин бундан 5-6 йил бурун қанчадан қанча тўсиқларга учради. Фақат бу деҳқон-фермер хўжалиги бошлиғи ўз ҳуқуқини яхши билган тажрибали ҳуқуқшунос Рўзиқул Орзиқулов бўлганлиги учунгина бу тўсиқлардан омон ўта олди. Табиийки, мазкур Фармон моҳияти деҳқон-фермер хўжалиги соҳиби учун молиявий имкониятлар (кредитлар бериш) билан бирга турли тўсиқларни енгиб ўтишга ҳам ҳуқуқий имкониятлар беради.

Чори ЛАТИПОВ.

НАҚД ПУЛ ТАЪМИНОТИДАГИ УЗИЛИШЛАР

Маълумки, ҳукуматимиз пул-кредит сиёсати бўйича сўнгги пайтларда жуда кўплаб қарорлар қабул қилди. Жойларда, шу жумладан туманлар ҳокимликлари қошида шу масала билан мунтазам шуғулланадиган доимий комиссиялар ташкил қилиниб, улар фаолияти бугунги кунда кенгайиб ва такомиллашиб бормоқда.

Мухбиримиз яқинда Жиззах вилоятининг Мирзачўл, Зарбдор туманлари ҳокимликлари ҳузуридаги пул-кредит комиссиялари фаолияти билан танишиб қайтди.

ИМКОНИЯТЛАР КЎП, АММО...

«Халқ банки» Мирзачўл туман бўлими бошқарувчиси Нина Шавринадан 16 ёшгача бўлган фарзандлари бор оналарга нафақалар қай ҳолда тўланаётганлиги ҳақидаги зарур маълумотларни олишимиз дастлаб қийин кечди. Суҳбатдошимизга тегишли Қонунни эслатганимиздан сўнггина бироз «юмшагандек» бўлди ва керакли маълумотларни бир-бир тақдим этди. Маълум бўлишича, шу йилнинг 16 мартигача нақд пулнинг бўлмаганлиги сабаб уч ойлик нафақа пуллари тарқатилмабди. Бу 4 миллион 372 минг 700 сўмни ташкил қилади.

Туман халқ таълими бўлими бош ҳисобчиси Елена Папандапуло ҳамда фан ва маориф ходимлари Мирзачўл туман касаба уюшма қўмитаси раиси Алиайдар Жарқинбоевнинг таъкидлашича, туман молия бўлими маорифчилардан февраль ойи учун беш миллион сўм қарздор бўлиб турибди.

Нега шундай, деган саволимизга жавоб излаб туман молия бўлимига йўл оламиз. Бўлим мудири вазифасини бажарувчи Жаббор Бейсеновни иш кабинетида учратдик. Мудир вазифасини бажарувчининг таъкидлашича, ўтган икки ойда даромадлар бўйича белгиланган режа ортиғи билан бажарилган. Яъни 28 миллион 635 минг ўрнига 32 миллион 569 минг сўмлик қилиб бажарилган. Харажат режаси ҳам анчага ортибди. 30 миллион 938 миннг ўрнига 33 миллион 329 минг сўмга етган. Саъй-ҳаракатлар туфайли ўтган икки ойликда икки миллион сўмлик бюджет тақчиллиги тўлиғича ёпилди.

Хуллас, суҳбатдошимиз кўплаб ваъдаларни «қалаштириб» ташлади. Амалда бўлса... гувоҳи бўлганингиздек.

Яна бир гап. Бўлажак мудирнинг фуқароларни қабул қилиш кунлари ҳақидаги маълумот белгиси, ариза, шикоятларни қабул қилиш юзасидан ҳужжатлар папкасини кўрмадик.

Туман ҳокимлиги қошидаги пул-кредит комиссияси фаолияти билан танишар эканмиз, бир қатор ижобий ишлар билан бирга ҳали ишга солинмай турган резервлар борлигига амин бўлдик. Накд пул тушириш манбалари ҳисобланган аҳолига маиший хизмат кўрсатиш, бозорлар фаолияти, якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчилар билан ишни жонлантириш фақат фойдадан холи бўлмаган бўларди. Масалан, С.Сегизбоев номли хўжалик ҳудудида 4,5 мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилса-да, у ерда фақатгина иккита савдо шахобчаси мавжуд. Тумандаги 30 та маиший хизмат кўрсатиш тармоғининг аксарияти мунтазам ишламасдан турибди.

Ана шу каби ечимини кутаётган ишлар комиссия назаридан четда қолмаганида эди, тумандаги аҳвол бугунгидек ачинарли бўлмаган бўларди.

ЭЪТИБОРСИЗЛИК ОҚИБАТИ

Зарбдор туман халқ таълими бўлими бош ҳисобчиси Мусурмон Эшбековнинг таъкидлашича, икки ёшгача бўлган болалари бор оналарга бериладиган нафақалар тарқатиш жуда қийинчилик билан кечмоқда.

Нега шундай? Ушбу савол билан туман молия бўлимига мурожаат қиламиз. Мутасадди, яъни молия бўлими бош ҳисобчиси Мирали Саидқулов бизга қуйидагиларни билдирди:

- Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1994 йил 28 июлдаги «Икки ёшга етгунга қадар болага қараганлиги учун ойлик нафақа тўлаш тартиби тўғрисида»ги Низомининг 16-а бандига асосан бюджет ташкилотларида ишловчи оналар учун иш ҳақи жамғармасини иқтисод қилиш эвазига, агар у бўлмаса, унда харажатларининг умумий сметаси бўйича нафақа тўлаш тавсия қилинган. Ушбу Низомга асосан туман молия бўлими томонидан бюджет ташкилотларига жумладан, халқ таълими бўлимига 1996 йили 2 миллион 450 минг сўм маблағ бошқа моддалар ҳисобидан молиялаштирилди ва ўтказиб берилган. Лекин ана шунга қарамай, иш ҳақи ҳисобидан 1996 йилда 1 миллион 390,9 минг сўм, 1997 йилда 1 миллион 469,7 минг сўм тўлаб юборилган.

Бизнингча, ортиқча изоҳга ҳожат бўлмаса керак. Молия бўлими туман маорифчиларидан 30 мартгача иш ҳақи ва нафақалардан 7 миллион 760,2 минг сўм қарздор бўлиб турибди.

Иш ҳақи ҳисобидан нафақага тўлаб юборилганлиги маорифчиларнинг ойлик маошларини ўз вақтида олишларига халал бермасдан қолмаяпти. Маорифчиларнинг январь ойи иш ҳақидан 1 миллион 372 минг сўмлик, февраль ойи ҳисобидан 3 миллион 380 минг сўмлик, март ойига 3 миллион 370 минг сўмлик қарз вужудга келди.

Очиғини айтганда, Зарбдор туман ҳокимлиги қошидаги пул-кредит комиссиясининг фаолияти бизни қониқтирмади. Туман молия бўлимининг бюджет ташкилотларидан бугунга келиб иш ҳақи ва нафақалардан жами 10 миллион 874 минг 100 сўм миқдордаги қарз бўлиб турганлиги ана шундан далолат бериб турибди. Комиссия ўз фаолиятини тезда ўнглаб ололмас экан, одамлар ишончини йўқотиб қўйиши ҳеч гап эмас.

Ҳар икки туман ҳокимликлари қошидаги пул-кредит комиссиялари фаолиятидаги нуқсонларга қисқача бўлса-да, тўхталар эканмиз, бундан муддаомиз шуки, жойларда нафақалар бюджет таъминотидаги муассасалар ходимларининг иш ҳақлари ва бошқа тўловларнинг ўз вақтида, қонуний тарзда амалга ошишидан энг аввало жойлардаги мутасаддилар манфаатдор эканлигини яна бир бор эслатмоқчимиз.

Биз ушбу мавзуда бундан-буён ҳам тез-тез чиқишлар қилиб туришни олдимизга мақсад қилиб қўйдик.

Абдуманнон АЗИМОВ, «Ишонч» мухбири.

Маркетинг мактаби

БОЗОР ЎРГАНИШНИНГ АСОСИЙ ҚОИДАЛАРИ

2-дарс

Аввало маркетинг фалсафаси - моҳиятига оид фикр-мулоҳаза юритсак.

Маркетинг фалсафаси маркетинг жараёнининг ривожланиш йўлини акс эттиради. Унинг келиб чиқишини англаш учун иқтисодий ривожланиш тарихига мурожаат қиламиз. Маълумки, 1880 йилларда капиталистик ишлаб чиқариш Англия, Германия, Францияда шаклланиб, маҳсулот ишлаб чиқариш кўпая борди. Натижада бозорлар маҳсулотларга тўлиб-тошиб, таклиф талабдан ортиб кетди. Бу вазият иқтисодда турғунлик даврининг бошланиши эди. Товар ишлаб чиқарувчиларнинг олдида ишлаб чиқарилган товарларни қандай қилиб сотиш муаммоси пайдо бўлди. Олимлар, иқтисодчилар вазиятни таҳлил қилиб, ишлаб чиқаришни шакллантириш мақсадида «нимани сотиш мумкин бўлса, шуни ишлаб чиқариш керак»,- деган ғояни таклиф қилдилар. Бу маркетингнинг биринчи фалсафаси бўлиб тарихга кирди. Албатта, нимани сотиш мумкин бўлса, шуни ишлаб чиқариш учун истеъмолчиларнинг эҳтиёжлари билан боғланди.

Маркетингнинг ушбу бош моҳияти 1930 йилларгача, яъни Ғарбий Европа ва Америкада буюк депрессия даврининг бошланишига қадар самарали натижа берди. 20-йилларнинг охирига келиб яна иқтисодий инқироз бошланди. Бу даврда рўй берган инқирознинг асосий белгиси яна таклифнинг талабдан ошиб кетиши эди. Иккинчи маротаба яна қандай қилиб ишлаб чиқарилган маҳсулотни сотиш ва ишлаб чиқаришни жонлантириш муаммоси кўндаланг турди. Вазиятни таҳлил қилган иқтисодчилар қуйидаги янги таҳрирдаги таклифни бердилар: «Маҳсулотни қанча сотиш мумкин бўлса, шунча ишлаб чиқариш керак».

Эътибор беринг, биринчи сафар «нимани сотиш мумкин бўлса, шуни ишлаб чиқариш лозим» дейилган бўлса, кейинроқ «нимани, қанча ишлаб чиқариш бўлди». Энди нафақат талабни, балки унинг миқдорий кўрсатгичини ҳам аниқлаш керак бўлди. Масалан, автомобил ишлаб чиқарадиган корхона бир йўла қандай автомобилларни (юк, енгил, йўловчи ташувчи, махсус автомбилларни) қанча миқдорда ишлаб чиқариш керак деган масалани ҳал қилиш лозим бўлади. Маркетингнинг иккинчи ғояси ҳам биринчи дагидек тахминан 50 йил хизмат қилди. 30-йиллардан бошлаб бирор корхонани қуришдан аввал талабни ўрганиб, қандай маҳсулотга эҳтиёж бор, шу маҳсулотга бўлган эхтиёжнинг миқдорини аниқлаб кейин уни қурадиган бўлдилар. Ҳозирги пайтда ҳам ишбилармонлар сармоя тикиб бирор корхонани қуришдан аввал эҳтиёжни ўрганиб, уни қондирадиган маҳсулотни ишлаб чиқарадиган корхонани қуришади.

80-йилларга келиб ишлаб чиқариш янги техника, технология билан жиҳозланди. Маҳсулотнинг сифати, миқдори ошиб кетди. Ишлаб чиқариш юқори даражада автоматлаша бошлади. Бир йўла маркетинг тадқиқотлари ҳам тараққий этди. Шунга қарамай, ўша классик масалани ечиш яна лозим бўлди. Замон ўзгариши билан ечиладиган масала мазмунан бир бўлгани билан уни ечиш усули янгича бўлди. Яна ўша вазият юзага келди. Таклиф талабдан ўзиб кетган, иқтисодий ривожланиш суръатлари секинлашган, ишлаб чиқаришга тикилган сармоя ҳаракати ҳам сустлаша борган эди. Олим ва иқтисодчилар вазиятни таҳлил қилиб, маркетингнинг учинчи фалсафасини таклиф қилишди. Бу фалсафанинг мазмуни қуйидагича:

«Шундай маҳсулотни ишлаб чиқариш кераккн, унга талаб юқори бўлиб, уни кам харажатлар билан ишлаб чиқариб, юқори даражадаги фойдани кўзлаб сотиш мумкин бўлсин. Бу ғоя ҳозирги кунда катта самара билан хизмат қилмоқда. Хусусан мутахассислар эркак, аёл, ёшларнинг оилада, ишда, дам олиш, ўқиш ва бошқа вазиятдаги ҳолатларини ўрганиб, истеъмолчиларнинг маҳсулотни истеъмол қилиш ёки улардан фойдаланиш жараёнини енгиллатишни кўзлаб товарларнинг янги турларини ишлаб чиқарадилар.

Янги товарлар эскисидан бир қанча афзалликка эга бўлгани учун уларга талаб пайдо бўлиб, секин-аста ўсиб боради. Масалан, эски ойнаи жаҳон аппаратларини бошқариш бевосита уларни ёқиб-ўчирадиган, бир дастурдан бошқа дастурга ўтказадиган, товушни баланд-паст қиладиган тугмалари орқали амалга оширилади. Ҳозирги замон ойнаи жаҳон аппаратлари эса масофадан туриб бошқарадиган мосламалари бўлгани учун томошабин ўтирган жойидан хоҳлаган операцияни бажаради. Ёки ҳозирги замон ойнаи жаҳон аппаратларида бир йўла 2 та ёки экранни тўрт бўлакка бўлиб, 4 та дастурдаги кўрсатувларни томоша қилиш мумкин. Яна ҳозирги замон телевизион аппаратларида томошабин лозим топса, экрандаги расмнинг нусхасини рангли тасвирда олиш имкони ҳам бор.

Енгил автомобилларни оладиган бўлсак, улар микропроцессорлар билан жиҳозланган бўлиб, автомобилни бошқариш унинг техник ҳолатини назорат қилишда ҳайдовчига бир қатор енгилликлар туғдиради.

Автомобилга ўрнатилган микропроцессорлар бакдаги бензин миқдорини, автомобилнинг қисмларини ва уларнинг ҳолатини назорат қилиб туриб, бирор носозлик пайдо бўла бошласа, ҳайдовчини дарров огоҳлантиради. Энг замонавий енгил автомобилда ўрнатилган микропроцессорлар йўлнинг юзасига қараб, оптимал тезликни, автомобилни ер йўлдошлари ёрдамида берилган йўналишда бошқариб бориш имконини беради. Ҳатто, кутилмаганда автомобил олдидан бирор тўсиқ чиқиб қолса, уни зудлик билан тўхтатади. Бу имкониятлар ҳайдовчига жуда катта қулайликлар яратиб, уни қаттиқ чарчатмайди ва ҳар хил йўл қоидаларининг бузилишининг олдини олади. Ҳаракат хавфсизлиги кескин ошади.

Маркетингнинг учинчи фалсафаси маҳсулот ишлаб чиқариш мазмунига ҳам ижобий таъсир кўрсатди. Бу фалсафа туфайли иқтисодий инқирозлар ҳам рўй бермай қўйди. Ҳозирги пайтда ишлаб чиқариладиган товарларнинг турлари ва уларнинг кўрсатгичлари кескин кўпайиб кетди. Ундан ташқари товарларнинг тури, ассортиментлари тез-тез ўзгариб турадиган бўлди. Маркетингнинг учинчи фалсафаси маркетинг тадқиқотларини янада чуқурроқ, янада кенгроқ олиб боришни тақозо қилди. Бу фалсафага биноан истеъмолчининг талаби устиворликка эришди.

«Ишлаб чиқариш истеъмоли учун» деган шиор кенг ёйилди. Умуман маркетинг фалсафалари инсон, оила, жамият талабини доимо ўрганиб ишлаб чиқаришни ўзгарувчан вазиятга мослаштириш зарурлигини мустаҳкам қоидага айлантирди. Маркетинг ғоялари ишбилармонларнинг дунёқарашларини ҳам ўзгартириб юборди. Бизнесда муваффақият фақат инсон талабини тўла қондириш эвазига эришилажаклигини тасдиқлади. Маркетинг фалсафалари иқтисодий ривожланишда маркетингнинг аҳамиятини янада чуқурроқ, кучлироқ омилга айлантирди. Шунинг учун тадбиркорлик корхона қуришдан эмас, аввало талабни ўрганиб, ишлаб чиқарадиган маҳсулотни, унинг турлари, миқдорини аниқлаб, кейин корхона қуриладиган бўлди. Мазкур вазифалар нафақат инқирознинг олдини олиш имконини яратди, балки корхона, фирма, компанияларнинг фойдасини ошириш, фаолият йўналишини белгилаш, маҳсулотни янгилаш вақтини ва бошқа қатор шунга ўхшаш техника, технология, инвестицияга оид масалаларни ҳал қилиш имконини ҳам яратди. Оддий қилиб айтганда, маркетинг фалсафаси ишлаб чиқаришни ўзгарувчан муҳитга мослаштириш йўлидир.

С.САЛИМОВ,
профессор.

Мухбир муаммо қўяди

ҚОЗОҚДАРЁ ЁРДАМГА МУҲТОЖ

Мўйноқ туманидаги Қозоқдарё овули бундан 30 йиллар илгари шундоққина Орол денгизи соҳилида жойлашган эди. Овул кишилари асосан балиқчилик билан шуғулланишар, улар овлаган «тирик маржон»лар қайта ишланиб, дунёнинг кўп мамлакатларига юборилар эди. Денгиз сувининг кескин тортилиб кетиши бу овулга экологик офат келтирди. Вазият мураккаблашди, бешик-бешик тўлқинлар отиб турган асов денгиз ўз соҳилини ташлаб, 100-120 километргача қирғоқдан узоқлашиб кетди. Эндиликда ҳали-ҳануз хариталарга тушиб улгурмаган, аммо ҳозирнинг ўзидаёқ салкам 3,5 миллион гектарни эгаллаб олган оролқум худди мана шу ердан бошланади.

Аммо, барча Оролбўйи ҳудуди аҳолиси каби қозоқдарёликлар ҳам доимо мамлакатимиз раҳбариятининг, биринчи навбатда юртбошимизнинг, шунингдек Жаҳон ҳамжамиятининг, нодавлат ташкилотларнинг, халқаро жамғармаларнинг амалий ёрдамларини, беғараз қўмакларини олиб турибдилар. Овулда истиқомат қилувчи 460 хонадондаги уч ярим минг аҳолининг ишга ароқли қисми иш билан таъминланди. Бу ерда жамоа хўжалиги, ўрмон хўжалиги, кўчма механизациялаштирилган жамланма, балиқ заводи ва бошқа ҳиссадорлик жамиятлари, маданий-маиший хизмат кўрсатиш нуқталари фаолият кўрсатмоқда. Амалдаги йилда замонавий типдаги даволаш муассаси фойдаланишга топширилиб, дастлабки беморларни қабул қилди. Касалхона учун 7,5 миллион сўмлик энг замонавий тиббий асбоб-ускуналар, қаттиқ ва юмшоқ инвентарлар келтирилди.

Ўрмон хўжалиги денгизнинг қуриб қолган қисмига иқлимга чидамли ҳар хил кўчатлар ўтказиш билан шуғулланмоқда.

Аммо, қозоқдарёликлар олдида ўз ечимини кутаётган муаммолар ҳали-ҳануз мавжуд. Яъни, Овулни асосан Қозоқдарё каналидан оқиб келадиган об-ҳаёт ичимлик суви билан таъминлайди. Ўтган йили ичимлик суви билан каналда деярли сув бўлмади. Натижада Бойхўжа сув омбори суви овул томон бурилди. Аммо мазкур сувнинг сифатсизлигидан экилган экинлар, дарахтлар қуриб қолди. Ерлар шўрлаб кетди. Бунинг олдини олиш мумкинми-ди? Тоза ичимлик суви келмаётганлигини кўриб, кўрмаганга олаётганлар қуриётган дов-дарахтларни, уйларгача босиб келаётган тузларга лоқайд қолаверсалар... Олдинги йиллари Қозоқдарё овули Бўзатов туманига қарар эди. Чимбой ва Бўзатов туманларини сув билан таъминловчи Абат канали овулга энг яқин жойлашган сув манбаидир. Ана шу канални кенгайтириб, сув ўтказиш қувватини орттириш натижасида Қозоқдарё офатини олди олинар эди. Энг оғир шароитда яшаб меҳнат қилаётган Қозоқдарё овулини сув билан тўла таъминлаш имкони туғилар эди. Бунинг учун Қорақалпоғистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Мўйноқ туман ҳокимлигининг эътибори, масалани атрофлича чуқур таҳлил қилиб зудлик билан амалий ёрдам бериши мазкур канални тезроқ қайта-қуриб, ташна Қозоқдарё соҳилига оби-ҳаёт олиб келишини тезлаштириш лозим.

Бундан етти йил олдин мамлакатимиз Президентининг кўрсатмасига биноан Қозоқдарё овулини тоза ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш, энг олисда жойлашган бу аҳоли яшаш пункти билан алоқани яхшилаш, телекоммуникацияни ташкил этиш бўйича Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгашининг махсус қарори қабул қилинган эди. Бунга биноан телевизор кўрсатувларини, телефон алоқасини йўлга қўйиш, табиий газ келтириш ишлари бошланиши лозим эди. Вақт ўтаяпти, амалий ишдан эса ҳали-ҳануз дарак йўқ.

Овул аҳолисига ҳар йили қиш фаслида ёнилғи танқислиги қийинчиликлар туғдиради. Бу ерда бошқа ҳудудлардагидек ўтин жамғариш, иситиш тармоқларини йўлга қўйиш имконияти йўқ. Шунинг учун ҳам қозоқдарёликларга бу борада ҳам зудлик билан амалий ёрдам зарур.

Бир сўз билан айтганда, Мўйноқ туманидаги Қозоқдарё овулининг уч ярим минг кишилик аҳолиси тегишли мутасадди ташкилотлардан ёрдам кутади.

Қозоқдарёликлар дардини оққа кўчирувчи **Абду РАҲМОН,**
«Ишонч» мухбири.

Касаба уюшмалари ислоҳотлар йўлида

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ўнинчи сессиясида Республикамиз Президенти И.Каримов сўзлаган нутқида асосий диққат-эътибор улкан сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий аҳамиятга эга бўлган қишлоқ хўжалигида бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш муаммосига қаратилди. Ҳақиқатда ҳам қишлоқ хўжалигида ўтказилаётган ислоҳотларнинг чуқурлашуви ва самарадорлиги ҳозирги кун талабига жавоб бермайди. Қоракўл туман жамоа хўжаликларининг аксариятида ҳам сўнгги йилларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш режалари сурункасига бажарилмай келинмоқда. Натижада ўнлаб хўжаликларда ишловчи меҳнаткашларнинг, оилаларнинг ижтимоий, иқтисодий аҳволи жуда оғир ҳолга келиб қолди. Президентимизнинг Олий Мажлис X сессиясида қишлоқ хўжалигининг бугунги кундаги аҳволи ҳақида куюниб гапирганларича бор. Бу ҳақиқатни англаб етган, давлатимизнинг порлоқ келажаги учун жонкуяр бўлган, ким бўлишидан қатъий назар раҳбарми, ходимми, қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилишга, оддий меҳнаткаш халқнинг иқтисодини бугунги кун талаби даражасига кўтаришга ўзининг озгина бўлса-да, ҳиссасини қўшиши шарт.

Худди шу мақсад йўлида агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитаси (раиси Н.Олтиев) Президентимизнинг республикамиз меҳнаткашларини бозор муносабатлари шароитида ҳар томонлама ижтимоий, иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги чиқараётган фармойишлари ҳамда қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш борасидаги куйиб-пишиб қилаётган даъватларидан руҳланиб шундай қарорга келди.

Туман касаба уюшма қўмитаси 1998 «Оила йили»да туман меҳнаткашларининг оилаларини ижтимоий, иқтисодий ва ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаш борасида бир қатор муҳим тадбирларни ишлаб чиқиб, уларни амалга оширишдан ташқари тумандаги энг қолоқ, иқтисоди паст «Бухоро» жамоа хўжалигининг санатцияга тушган 3-бригадасини оталиққа олди. Мазкур бригада бошлиғи қилиб хўжалик касаба уюшма қўмитасининг раиси Ботир Файзуллаев сайланди. (Ўзи ишлаб турган вазифасидан озод қилинмаган ҳолда). Мазкур бригадага қарашли 84 гектар ер майдони бўлиб, ўтган 1997 йилда ҳосилдорлик гектар бошига 7 центнердан тўғри келади. Бу туманда энг паст кўрсаткич саналади. Давлатга пахта сотиш режаси 27 фоизга бажарилган. Ушбу бригадада 69 та оила бўлиб, уларда 290 нафар киши истиқомат қилади. Сурункасига бир неча йиллар давомида пахтачилик ва дончилик соҳасидаги режаларни бажара олмаслик ҳисобидан ушбу бригада ҳудудида яшовчи оилаларнинг иқтисоди ўта ачинарли аҳволда. Яшаш маданияти паст. Лекин улар қатор йиллардан буён масъулиятсиз раҳбарлар айби билан қийинчиликда яшаётганликларига қарамасдан мустақил давлатимизнинг порлоқ келажагига ишонч билан, шукроналар билан яшаётган бундай меҳнаткаш халқни эъзозлаш бугунги кунда ҳар бир раҳбар ходимнинг биринчи даражали иши бўлиб қолмоғи лозим. Шунинг учун Қоракўл туман касаба уюшма қўмитаси раҳбарияти ўз ихтиёри билан юқоридаги бригаданинг барча оилаларини ҳар томонлама иқтисодини кўтариш учун тўлиғича оталиққа олди. Бу бригаданинг 1998 йилги давлатга топширилиши лозим бўлган дон, пахта ва бошқа соҳалар бўйича режаларини бажарилишига бор имкониятлар сафарбар этилади. Шу тариқа бригаданинг иқтисоди кўтарилади. Аҳоли турмуши изга тушади.

Туманда катта имкониятларга эга бўлган 70 га яқин давлат корхоналари ва ҳар бирининг ҳисоб рақамида миллион сўм маблағи бор бўлган 130 га яқин фирмалар фаолият кўрсатишмоқда. Ҳолбуки, туманда ўтган йили пахтачилик ва дон етиштириш бўйича 78 та бригада режаларни уддалай олмаган.

Агар юқоридаги фирма ва корхоналар биттадан бригадани ёхуд фермер хўжаликларини оталиққа олсалар, уларга қўлларидан келгунча техника ремонтига, минерал ва маҳаллий ўғитларни тайёрлашга, ерларнинг шўрини сифатли қилиб ювишга ёрдамлашсалар, шу тариқа токи режаларни бажаргунга қадар меҳнаткашлар билан ҳамдам, ҳамкор бўлиб юритсалар айни муддао бўлурди. Бу Республикамиз Президентининг шу кеча-кундузги даъватларига жуда мос тушарди.

Қоракўл туман касаба уюшма қўмитасининг ташаббусини агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Бухоро вилоят қўмитаси бир овоздан маъқуллади ва уни бутун вилоятга кенг ёйиш ҳақида муҳим қарор қабул қилинди.

Усмон НАВРЎЗ.

Намангандаги ўзбек-герман «Намбум-ЛТД» қўшма корхонаси ўз фаолиятини давом эттирмоқда. Корхонада ўз ишининг усталари талайгина. Ишчи Қутбиддин Насриддинов ана шундайлардан биридир.

Т.ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Тадбиркорлик сабоқлари

Транспорт барқарор ишлайди

«Асака автобус-таксомотор парки» акциядорлик жамиятида «Нексия», «Тико» автомашиналари ва «Дамас» микроавтобуси учун олдинги ва орқа томондаги ҳамда ёндаги ойналар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Бу - акциядорлик жамияти ишидаги ягона янгилик эмас. Автокорхонада эскирган аккумуляторларни қайта тиклаш цехи ва спидометрларни таъмирлайдиган махсус участка ишлаб турибди. Транспорт воситалари учун деярли 30 хил эҳтиёт қисм ишлаб чиқариш йўлга қўйилган. Корхона ходимлари йигирмага яқин тақчил автомобил узеллари ва деталларини қайта тиклашмоқда.

«Асака автобус-таксомотор парки» акциядорлик жамияти корхонанинг ички имкониятларидан самарали фойдаланиш ва усталарнинг маҳорати туфайли ҳозирги вақтда автобусларни узоқ вақт ишлатиш бўйича вилоятда энг юқори натижага эришиб, катта даромад олмоқда. Шунинг учун ҳам бу ерда ўтказилган вилоят семинарида эскирган транспорт воситаларини тиклаш, улар учун тақчил эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш, ходимларнинг меҳнат қилиши ва дам олиши учун қулай шароит яратиш масалалари муҳокама қилинди.

К.НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

Тармоқ касаба уюшмаларида

ЗИЁКОРЛАР МАНФААТИ УЧУН

Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Бухоро вилоят қўмитасининг навбатдаги раёсат йиғилиши бўлиб ўтди.

Кун тартибидаги асосий масала- «Вилоят педагогик кадрлар малакасини ошириш институти ётоқхонаси ва профилакторийсида истиқомат қилувчиларнинг яшаш ва маданий дам олиш шароитларининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисида» вилоят педагогик кадрлар малакасини ошириш институти директори Й.Асадов маъруза қилди.

Музокараларда Бухоро Давлат университети ходимлари касаба уюшма қўмитасининг раиси Ғ.Саломов, касаба уюшмаси Когон туман қўмитасининг раиси А.Эгамбердиев, касаба уюшмаси вилоят қўмитасининг раиси Е.Гольдман, раис ўринбосари О.Азимова сўзга чиқдилар.

Раёсат йиғилишида муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

***

Меҳнат шароитини яхшилаш - давр талаби

Маданият муассасалари касаба уюшма қўмиталари раислари Бухоро вилоят Кенгашининг навбатдаги раёсат йиғилиши ўтказилди.

Кун тартибидаги дастлабки масала - «Вилоят кино хизмати корхоналарида ходимларнинг меҳнатини муҳофаза қилишнинг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисида» маданият муассасалари касаба уюшма қўмиталари раислари вилоят кенгашининг раиси Р.Ғаниев маъруза қилди.

Шунингдек йиғилишда касаба уюшмалари вилоят кенгашининг техник нозири М.Саидованинг «Ўзбекистон Республикаси меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Қонуни талаблари асосида вилоят кино тармоқлари ходимлари меҳнат шароитининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари ҳақида»ги ахбороти ҳам тингланди.

Музокараларда Жондор тумани кино ҳиссадорлик жамиятининг раиси Х.Иброҳимов, Пешку тумани кино ҳиссадорлик жамияти касаба уюшма қўмитасининг раиси М.Тўхтаев, вилоят «Киновидео» ҳиссадорлик жамияти раисининг ўринбосари Р.Тўраев, вилоят босмахонаси бош муҳандиси Ў.Ибодуллаев қатнашдилар.

Раёсат йиғилишида тармоқ касаба уюшмалари фаолиятига оид бошқа бир қатор масалалар ҳам кўриб чиқилди, тегишли қарор қабул қилинди.

А.ИСТАМОВ.

Касаба уюшма спорти

ҚИЗИҚАРЛИ БЕЛЛАШУВ

Меҳнат аҳлини соғломлаштириш, уларнинг жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун зарур шарт-шароитларни яратиш касаба уюшмалари фаолиятининг диққат-эътиборида бўлиб келмоқда.

Наврўзи олам она-табиатнинг янгиланиш ва уйғониш фаслидир. Наврўз байрами шодиёналарида моҳир чавандозлар полвонлар беллашувлари бўлган.

Яқинда Наврўз байрамига бағишлаб, «Тошуйжойинвестқурилиш» корпорацияси саноат-қурилиш корхоналари бирлашмасининг спорт-соғломлаштириш мажмуида қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ходимлари касаба уюшма Тошкент шаҳар қўмитасининг спартакиадаси бўлиб ўтди. Тармоқ касаба уюшма шаҳар қўмитасининг раиси Б.Раҳмонов иштирокчиларни «Наврўзи олам» билан самимий табриклаб, баҳсларда муваффақият тилади. Спортнинг волейбол, стол тенниси, шахмат-шашка турлари бўйича қизғин мусобақаларга ташриф буюрган 19 ташкилотдан 250 дан ортиқ вакиллар қатнашди.

Волейбол бўйича 10 команда ўртасидаги беллашувларда «Саноатқурилиш» индустрия акциядорлик жамияти командаси ғолиб чиқди. «Ўзшаҳарқурилишлойиҳалаштириш» илмий-тадқиқот институти акциядорлик жамияти ва 2-уйсозлик комбинати акциядорлик жамияти волейболчилари иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллашди.

Стол тенниси бўйича 14 команда ўртасидаги мусобақаларда ҳам «саноатқурилишиндустрия» акциядорлик жамияти жамоаси ҳурмат шоҳсупасининг энг юқори поғонасидан жой олди. Ҳажм блокли тажрибакор уй қурилиши комбинати акциядорлик жамияти ва «Тошчетэлқурилиш» акциядорлик жамияти вакиллари эса совринли ўринларни баҳам кўришди.

Қадимий ва навқирон шахмат баҳсида «Сифат» қурилиш ва лойиҳалаштириш акциядорлик жамияти спортчилари 14 та жамоа ўртасида зафар қучиб, «Тошқурилиштранс» акциядорлик жамияти ва «Ўзшаҳарқурилиш» лойиҳалаштириш илмий-тадқиқот институти акциядорлик жамиятининг командалари фахрли ўринларни эгалладилар.

Шашка мусобақаларда эса «Тошқурилиштранс» акциядорлик жамияти спортчилари 14 команда орасида ғолиблик чиқди. Ҳажмблокли тажрибакор уй қурилиши комбинати акциядорлик жамияти ва 2-тажриба - экспериментал механика заводи қўшма корхонаси совринли ўринларни олишди.

Умумкоманда ҳисобида эса «Саноатқурилиш» индустрия акциядорлик жамияти спартакиада ғолиби бўлди. Тошқурилиштранс акциядорлик жамияти ва Ҳажмблокли тажрибакор уй қурилиши комбинати акциядорлик жамияти командалари эса совринли ўринларни эгалладилар.

Қизғин спорт баҳслари остида ўтган спартакиада барчада яхши таассурот қолдирди.

Улуғбек ПЎЛАТОВ.

Касаба уюшма ҳаёти

ЮТУҚЛАР МЕҲНАТ ТУФАЙЛИ

Таллимаржон (электр станцияси) мамлакатимизда-ги, балки Ўрта Осиёдаги электр-энергия етказиб бераётган йирик корхона ҳисобланади. Бугунги кунда 1250 нафар киши меҳнат қилаётган жамоа турли миллат, турли касб эгаларидан иборатдир. Ҳар бир ишчи-хизматчи ўзига берилган топшириқларни муддатида бажаришга ҳаракат қилишаяпти.

- Корхонамизда меҳнат интизоми иш тартибига қатъий риоя қилинади. Ишчи-хизматчиларни унумли меҳнат қилишлари, ўз вақтида дам олишлари, моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантиришлари доимо диққат эътиборимизда. Ишни намунали ташкил этиш, тузилган тадбирларни изчил бажаришда маъмурият билан касаба уюшма қўмитаси ҳамкорликда иш олиб боришяпти. Бу ўзининг ижобий натижаларини бераяпти. Чунки, ҳар бир ишчи хизматчининг бажараётган иши, оилавий шароити, ҳамкасблари ўртасида тутган ўрни, мавқеи, характери касаба уюшма қўмитасининг раиси Исроил Жўраевга яхши таниш,- дейди корхона директори Маъруф Рўзиев.

Корхона жамоаси оила йилини муваффақиятли ўтказиш учун бор куч ва имкониятлардан тўла фойдаланишмоқда. Маъмурият касаба уюшма қўмитаси ва ишчилар меҳнат шартномасини тўла бажарилишини кўзда тутишган.

- Ойлик маошлар ўртача 4,5-5 минг сўмни ташкил этади. -дейди касаба уюшма қўмитасининг раиси Исроил Жўраев. Илғор ишчиларга ҳар ойда маошга қўшимча мукофот пули берилади, 5 йил муддатда узлуксиз ишлаганларга ҳар йили 1 ойлик маоши миқдорида мукофот бериб борилаяпти. Узоқ шаҳар ва қишлоқлардан қатновчи ишчилар учун бепул махсус автобуслар йўлга қўйилган. Йилнинг охирида 13-ойлик ташкил этилганлигидан ҳамма хурсанд. Корхона ҳудудида 7 та ишчилар ошхонаси фаолият кўрсатаяпти. Сифатли, тўйимли таомлар тайёрланиб, корхона ишчиларига арзон нархда хизмат кўрсатилади. Бу борада доимий назорат ўрнатилган. Бундан ташқари, 340 ўринли 3 та ётоқхона ҳам ишчилар ихтиёрида. станцияда хизмат қилаётган ишчилар учун ётоқхона нархи 50 фоиз арзонлаштирилган. Хуллас, корхонамизда ижтимоий муҳофаза борасида ибратли ишлар қилинаяпти. Бу албатта, жамоамизнинг ҳалол меҳнатлари туфайлидир.

Мавжуд 13 та цех станцияларида илғор, ташаббускор ва ташкилотчи ишчилар цехкомликка сайланганлар. Зафар Норбобоев, Неъмат Жомуродов, Жума Абдуллаев каби цех бошланғич касаба уюшма қўмиталарининг раислари ўз тажрибаларини ҳамкасбларига ҳам ўргатишмоқда.

Таллимаржон давлат нохия электр станцияси бунёд этилмасдан олдин теварак-атроф чўлу-биёбон эди. Орадан йиллар ўтиши билан бу ерлар ўзлаштирилди. Гулистонга айлантирилди. Корхона иқтисодий жиҳатдан бақувват бўлганлиги боис чўл қўйнида турар-жой бинолари қад ростлади. Йўллар асфальтланди. Боғу-роғлар барпо этилди. Энергетиклар шаҳарчасига яхши ният билан «Нуристон» деб ном беришди. Эндиликда Нуристон таниб бўлмас даражада ўзгариб кетган. 3та кўп қаватли мактабда ёшлар таълим-тарбия олишмоқда. Нон комбинати, клуб, ҳаммом, стадион, соғломлаштириш масканлари, «Нуроний» чойхонаси эл хизматида. 10 минг аҳоли истиқомат қиладиган Нуристон кундан-кунга фаровонлашиб бораяпти.

Яқинда Нуристон фуқаролар йиғини раиси Норбой Маматов корхона директори Маъруф Рўзиев ҳузурига ташриф буюриб аҳоли илтимосини етказди. Нуристонликлар илтимоси инобатга олинди. Шаҳарчада маданият ва истироҳат боғи, янги стадион 250 ўринли шифохона қурилиши учун корхона иқтисодий ёрдам кўрсатадиган бўлди.

- Юртбошимиз таъкидлаганларидек, ҳар бир фуқаро «элим деб, юртим деб ёниб яшаши керак» Нуристонликлар ана шундай одамлар. Улар учун ҳар қанча хизмат қилсак арзийди,- дейди Маъруф ака Рўзиев.

Оила йилида энергетиклар жамоасининг режалари янада улкан. Ишлаб чиқариш жараёнини янада жадаллаштириш, шу аснода барча соҳалардаги режаларни ортиғи билан бажариш, ишчи-хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш чора-тадбирларини мустаҳкамлаш асосий вазифалардан биридир.

Халқимизнинг анъанавий Наврўз байрами арафасида корхона ҳудудида, Нуристон шаҳарчаси кўчалари атрофида, янги боғларга 20 минг туп мевали ҳамда манзарали дарахт кўчатлари ўтказилди. Кам таъминланган оилалар, ногиронлар, уруш ва меҳнат фахрийларининг хонадонларида бўлиб, улардан ҳол-аҳвол сўраши, меҳр-мурувват кўрсатиш каби савоб ишлар касаба уюшма қўмитаси назаридадир.

Республикамиз мустақиллигининг шонли 7 йиллиги байрами арафасида 1-энергия блоки қуриб фойдаланишга топширилади. Бунинг учун ҳозирданоқ барча куч ва имкониятлардан тўла фойдаланилаяпти.

Дарвоқе, Таллимаржон энергетикларининг хизматидан ҳур Ўзбекистонимиз, қардош мамлакатларнинг халқлари баҳраманд бўлишаяпти.

Абдулла АЙИЗОВ,
«Ишонч» мухбири.

СУҒУРТА ҚИЛДИРИШ МАҚБУЛ ИШ

Автомобиль транспортини ҳам, йўловчини ҳам оғир ҳолатларга тушиб қолиш хавфидан ҳеч ким олдиндан кафолат бера олмайди. Бунинг учун автотранспорт эгаси - корхона ёки ҳайдовчи, шунингдек йўлга чиққан ҳар бир йўловчи ўзини ўзи бахтсиз ҳодисалардан кафолат бериши керак. Бунинг учун корхона автоуловни, йўловчи эса ўзини турли тасодифлардан суғурта қилдиргани маъқул.

Бизнинг «Йўловчи» автотранспорти суғурта компанияси акциядорлик жамияти бош директори Восит Ражабов билан суҳбатимиз ана шу хайрли ишлар қандай адо этилаётганлиги хусусида борди.

- Транспорт воситасидан, шу жумладан автомобиль транспортидан фойдаланмайдиган киши умуман йўқ,- дея суҳбатни бошлади Восит ака Ражабов.- Масалан, бизнинг мамлакатимизда ўтган йили салкам 2 миллиард киши автомобиль транспорти хизматидан ҳар хил мақсадларда фойдаланган. Аҳоли сони ошган, иқтисодий юксалган, иқтисодий алоқалар ривожланган сайин транспортнинг турли кўринишларидан фойдаланиш кучайиб бориши табиий, албатта. Бу эса, ўз навбатида транспорт воситалари сонининг кўпайишига, транспорт айниқса автомобиль транспорти оқимининг кучайишига олиб келади. Бу, табиийки, транспорт воситаларининг ва йўловчиларнинг ҳаракатланишида ўз-ўзидан хавф туғдиради, ҳаракатланиш қоидаларининг бузилиши, натижасида турли тасодифий вазият ва ҳолатларнинг келиб чиқишига, баъзан эса фалокатлар ва уларнинг оқибатида бахтсиз ҳодисалар, ҳатто ўлимларнинг юз беришига сабаб бўлади.

Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирлигининг Давлат автомобиль назорати бош бошқармасининг маълумотларига қараганда, 1997 йил мобайнида йўлларда ҳаракатланишни назорат қилиш вақтида жами 4 миллионтага яқин ҳаракатланиш қоидалари бузилганлиги ҳолларини қайд этдилар. Булар 1996103 та бахтсиз ҳодисаларнинг келиб чиқишига сабаб бўлганлигини, ҳайдовчилар 76668 марта транспорт воситасини маст ҳолда бошқарганликларини аниқлаганлар.

Халқ хўжалиги транспорт воситалари ҳайдовчилари томонидан жами 960265 та қоидабузарликлар, жумладан 13891 марта транспорт воситасини маст ҳолда бошқариш ҳолларига йўл қўйилган. Жумладан, «Ўзбекистон автомобиль транспорти» давлат-акциядорлик корпорацияси ҳайдовчилари ҳам бундай кўнгилсиз воқеаларнинг содир этилишига афсуски, ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Масалан, улар ўтган йил давомида 138 минг мартадан ортиқ ҳаракатланиш қоидаларини қўпол равишда бузганлар, 1390 маротаба транспорт уловини маст ҳолатда бошқарганлар.

Бундай хунук воқеа-ҳодисаларни, кўнгилни ранжитадиган рақамларни келтириб ўтиришдан мақсадим нима? Газетхонлар кайфиятини бузиш эмас, албатта. Билъакс, уларни ҳушёрликка чақириш, эҳтиёт чорасини кўришга даъват этишдир. Бунинг йўлларидан бири фуқароларнинг ўз ҳаётларини ҳам, транспорт воситаларини ҳам (хоҳ у хусусий, хоҳ давлатники бўлсин) суғурта қилдириб қўйишдир. Бунинг учун эса суғурта ташкилотларига мурожаат қилиш керак.

Мамлакатимиз суғурта бозорида кўплаб суғурталовчи идоралар мавжуд. Уларнинг ичида «Кафолат»,»Ўзагросуғурта»,»Миллий суғурта компанияси» («Ўзбекинвест») давлат суғурта ташкилотлари энг йирикларидир.

Бизнинг «Йўловчи» автотранспорт суғурта компанияси ҳали жуда ёш. У мамлакатимиз мустақиллигининг иккинчи йили - 1992 йилнинг февраль ойида кичик корхона сифатида иш бошлаганди. Ўша вақтда унинг устав фондида 600 минг сўм пул бор эди. Ҳозир эса 2 млн. сўми бор. «Ўзавтотранс» давлат акциядорлик корпорацияси ва Ўрта Осиё темирйўл суғурта компанияси «Йўловчи» суғурта кичик корхонасининг таъсисчилари бўлишди. Суғурта ташкилотимиз йўловчиларни, юкларни, автомашиналарни, шунингдек, автотранспорт корхоналарида ишловчилар ҳаётини тўсатдан юз берадиган ҳар хил бало-ҳодисалардан суғурталайди.

Хўш, суғурталаш тартибининг ўзи қандай, деган савол туғилиши табиий. Айтайлик, сиз бирон манзилга бориш учун йўлга чиқдингиз. Автошоҳбекатда автобусда бориш учун йўл чиптаси сотиб олдингиз. Сизга чипта билан бирга суғурта васиқаси ҳам қўшиб сотишади. суғурта васиқасининг нархига қараб чипта нархига қўшимча қилиб пул тўлайсиз. Лекин сиз суғурта васиқасини асло йўқотмаслигингиз керак. Худо асрасин, йўлда автобусда кетаётганингизда бирон кор-ҳол юз бериб қолса, ана ўша васиқа суғурта товонини ундириб олишда сизга асосий ҳужжатлардан бири бўлиб хизмат қилади. Ушбу васиқани олганингиздан бошлаб то унда кўрсатилган муддат тугагунга қадар сиз суғурталанган ҳисобланасиз.

«Йўловчи» автотранспорт суғурта компанияси (АСК)нинг суғурталаш фаолияти йил сайин кучайиб бормоқда. 1997 йили 3 миллион 575 минг киши суғурталанди. Ўша йили суғурталашдан давлат хазинасига жами 44 миллион 575 минг сўм маблағ келиб тушган. Шундан 35 млн сўми кассага келиб тушган. 35 млн. сўм даромаднинг 10,8 фоизи автотранспорт корхоналарида ишловчиларнинг ҳаётини суғурталашдан, 15,4 фоизи ҳар хил юкларни суғурталашдан, 21,9 фоизи йўловчиларни суғурталашдан,5 фоизи хусусий ва давлат автотранспортини суғурталашдан олинган.

«Йўловчи» АСКнинг 1998 йилдаги суғурталаш фаолияти ҳам яхши бошланди. Масалан, январь, февраль ойларида йўловчиларни суғурталаш ўтган йилги шу ойларга нисбатан 1,4 марта ўсди. Олинган даромад ҳам бултургидан яхши. Энди, сизнинг «Йўлочилар-ку ҳаётларини суғурталаётган эканлар, хўш, уларнинг бошига бирон мусибат тушганида суғурта товони тўланаяптими? деган саволингизга келсак. Бу саволга жавобан бемалол: «Тўланаяпти» дея оламиз.

Маълумки, кишилар ҳаётини суғурталаш уларни ижтимоий ҳимоялашнинг кўринишларидан биридир. Иш жойида ёки йўлда бирон тасодиф туфайли бахтсиз ҳодисага учраган фуқаро шикастланиши ёки жароҳати даражасига қараб «Йўловчи» АСК дан маълум миқдорда товон пули олади. Бу йўл қийин аҳволга тушиб қолган фуқарога маълум маънода ёрдам бериб, ҳаётида асқотади. Масалан, Тошкентдаги 10-автомобиль таъмирлаш заводида ишловчи Л.Мусаева ҳаёти корхона томонидан суғурталанган. У иш жараёнида жароҳатлангани учун суғурта ташкилотидан 2640 сўм товон пули олди. Самарқандлик йўловчи Д.Тилазов бу йил январь ойида автобусда йўлда кетаётганида бахтсиз ҳодиса юз бериб жароҳатланди. Бунинг учун унга 1500 сўм товон пули тўланди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Лекин бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтишни ўринли деб ҳисоблайман: суғурта товонини олиш учун даъвогарда бахтсиз ҳодиса қайси автобусда қайси йўналишда юз берганлигини тасдиқловчи йўл чиптаси, суғурта васиқаси ва маълумотнома бўлиши керак. Автокорхона раҳбарлари ўзларига тегишли автоуловлар фалокатта учраганлиги ва унда кетаётган айрим одамлар жабрланганлиги туфайли ўша ҳақда жароҳатланган йўловчиларга маълумотнома беришлари лозим. Афсуски, кўпчилик автокорхоналар раҳбарлари ўз айбларини яшириш (носоз транспортни йўлга чиқарганлиги, интизомсиз, ношуд ҳайдовчини корхонада сақлаб юргани) учун бундай маълумотномани беришдан бош тортиб, шикастланган йўловчини овораю сарсон қилади. Ваҳоланки, жароҳатланган йўловчи юқорида қайд этилган ҳужжатларсиз суғурта товон пулини ҳам ола олмайдилар, тегишли медицина муассасасида касаллик варақасини ҳам оча билмайдилар. Бизнингча, жароҳатланган йўловчиларни сарсон қилиб қийновчи ўзгаларнинг дардига бепарво бундай автокорхона раҳбарларига нисбатан қандайдир жазо чораларини қўллашни қонун тусига киритиш керак.

«Йўловчи» автотранспорт суғурта компанияси акциядорлик жамияти бўлиб, мамлакатимизнинг барча вилоятларида, Бекобод шаҳрида унинг филиаллари мавжуд. Улардан айниқса Тошкент шаҳри филиали (директори Дилдора Канцерова), Самарқанд вилояти (директори Мажид Жаъфаров), Андижон вилояти (директори Дамир Абидуллин), Бухоро вилояти (директори Хусаин Асадуллаев) филиалларининг фаолияти ибратли ва мақтовга арзигуликдир.

АСК фаолиятига доир муаммоларимиз ҳақида сўрадингиз. Ўзимизга яраша қийинчилик ва муаммоларимиз бор, албатта. Муаммоларнинг энг асосийси республикада биронта на олий ва ўрта махсус ўқув юртларида суғурталаш соҳаси бўйича кадрлар ўқитилмайди, тайёрланмайди. Бундан ташқари, суғурта компанияларининг ҳуқуқлари анча чекланиб қўйилганлигини ҳам таъкидлаб ўтишни лозим кўрардим.

Биз Ўзбекистон Республикасининг 1993 йилда қабул қилинган «Суғурта тўғрисида»ги Қонунига (унга кейинчалик бироз ўзгартиришлар ҳам киритилган) ва ўша қонунга асосланиб Молия вазирлиги ҳамда Солиқ инспекцияси томонидан ишлаб чиқилган услубий кўрсатмаларга таяниб фаолиятимизни ривожлантириб бормоқдамиз. Менимча, натижаси ёмон бўлмаяпти. Масалан, Ўзбекистон банклари уюшмаси билан «Банк инвест лойиҳа» қўшма корхонаси бирга нашр эттирган «Тошкентнинг энг яхши 500 фирмаси» бизнес-карта маълумотномасида пойтахтнинг энг илғор қўшма корхона ва фирмалари рўйхати берилган. Уларнинг орасида бизнинг «Йўловчи» автотранспорт суғурта компанияси акциядорлик жамияти ҳам борлигидан хурсандмиз.

Энди бевосита «Йўловчи» АСК жамоаси аъзоларининг ижтимоий ҳимояси ҳақидаги саволингизга келганда шуни айтишим керакки, ходимларимизнинг маоши анча яхши, ҳар бир иш кунига 100 сўмдан овқат пули берамиз. Хизмат вазифасига кўра шаҳар ичида транспортда кўп юрадиган ходимларимизни ойлик чипта билан таъминлаганмиз. Афсуски, ҳозирча ҳамма байрамларда ҳам уларни мукофот пули билан моддий рағбатлантириш имкониятимиз йўқ. Худо хоҳласа, компаниямизнинг иқтисодий қуввати ошиб боравергач, ходимлар маошини янада кўпайтирамиз, моддий рағбатлантириш омилларидан ҳам кенгроқ фойдаланиб бораверамиз, деган яхши умид ва ишонч билан суҳбатимизни тугатсак.

Суҳбатдош
Абдураим ОТАМЕТОВ.

Торозунинг палласи нафақат харид моли, балки виждон ўлчови ҳамдир. Зотан харид молидан уриб қолиш, харидор ҳак-ҳуқуқига раҳна солишдир. Ҳа, торозининг палласи тенг бўлгани яхши...

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ПРОКУРОР АРАЛАШГАЧ

Қорақалпоғистон Республикаси Қишлоқ хўжалигини кескин ривожлантириш борасида кўнгилдагидек ўзгаришлар юз бермаяпти. Кўп йиллардан буён баъзи етакчи тармоқларда йиллик режаларни бажариш барбод этилаяпти. Бунда Кегейли туманининг ҳам ўзига хос «салмоқли ҳиссаси» бор. Туман, мана беш йилдирки, муттасил равишда қишлоқ хўжалигининг деярли барча соҳаларида қолоқликка йўл қўйиб келмоқда. Фикримизнинг далили сифатида бир фактни келтиришнинг ўзи кифоя деб ўйлаймиз.

Ўтган йили пахта тайёрлаш режаси аранг 50 фоизга етди, холос. «Давозақум»,«Кегейли»,«Халқобод», Бекир Керимбердиев ва Матеке Жуманазаров номидаги хўжаликларда ишлаб чиқаришнинг барча соҳалари фақат зарар келтираяпти. Натижада меҳнаткашлар манфаатдорлигига ҳам жиддий путур етяпти.

Кегейлинчилар бутун мамлакатимиздаги каби Ўзбекистон Олий Мажлиси X сессияси материалларини, бу анжумандаги Президент И.Каримовнинг маърузасида илгари сурилган ҳаётий вазифаларни бажариш учун янги куч, янги ғайрат билан йилни бошладилар. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан дала ишларини ҳам бир мунча кўпроқ, сифатлироқ адо этишга эришилди. Аммо, техникаларни сақлаш, таъмирлаш бўйича ҳамон бурилиш бўлмаяпти. Яқингача тумандаги мавжуд 183 та ҳайдов тракторларидан мутлақ кўпчилиги таъмирдан чиқарилмади. 65 та тракторлар эса очиқ ҳавода, эгасиз ҳолда, қаерда бузилган бўлса ўша ерда ётибди. Уларнинг кўпчилиги талон-тарож қилинган. Сеялка, барана, мола, плуглар ҳам дала бошида қаровсиз ҳолда ташлаб қўйилган. Вазиятни ўнглаш, хато-камчиликларга ўз вақтида барҳам бериш мақсадида ишга туман прокуратураси аралашди. «Ўзбекистон республикаси Прокуратураси тўғрисида»ги Қонуннинг 48-моддасига мувофиқ махсус комиссия тузилиб, юз берган аҳвол синчиклаб ўрганиб чиқилди. Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этилмаётгани борасидаги, шунингдек, қиш фаслида техникаларнинг қаровсиз қолгани, таъмирлаш ишлари ғоят суст юргизалаётгани, эҳтиёт қисмлар етишмаслиги каби қатор нуқсонлар аниқланди. Бу хато-камчиликларни тезроқ тугатиш юзасидан туман раҳбариятига, қишлоқ хўжалиги мутахассисларига аниқ кўрсатмалар берилди.

Зора, туман прокурори аралашгач, Кегейлида ишлар бир маромда юришиб кетса!

Абду РАҲМОН,
«Ишонч» мухбири.

ҚОНУН ҲАММА УЧУН БАРОБАР

Президентимиз Ислом Каримов бундан бир йил илгари Норин туманида бўлган чоғида фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш ва бошқа соҳаларда катта камчиликларга йўл қўйилаётганлигини танқид қилган эди. Юртбошимизнинг ҳаққли эътирозларидан тегишли хулоса чиқарган тумандаги ташкилотлар ва идораларнинг ходимлари ўз фаолиятларида сезиларли бурилишлар ясадилар. Жумладан, ҳуқуқ-тартибот органларининг вакиллари эл-юрт осойишталигини таъминлаш, фуқароларнинг инсоний ҳуқуқларини ҳимоялаш, улар мол-мулкининг дахлсизлигига эришиш борасида анча ишлар қилмоқдалар. Бу ҳақда туман прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Юсуфжон Олимов шундай ҳикоя қилади:

Аслида истиқлолимизнинг тонготаридаёқ Президентимиз томонидан илгари сурилган беш тамойилдан бири сифатида тилга олинган қонун устиворлигига эришиш вазифаси биз, ҳуқуқ-тартибот органларининг вакиллари учун фаолият мезонидир. Зеро, қаердаки, қонун устиворлигига эришилмас экан, у ерда чинакамига демократик, инсон ҳуқуқлари таъминланган жамият қуриш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Амир Темур бобомиз таъкидлаганларидек, халқ ҳамма нарсага чидаши, тоқат қилиши мумкин, лекин адолат, ҳақиқат бузилганлигига тоқат қила олмайди. Бинобарин, биз адолатни ҳамма нарсадан устун, деб биламиз. Республикамиздаги сиёсатнинг асосий йўналиши ҳам ана шу масалага, қонун устиворлигига, адолат тантанасига қаратилгандир. Биз юртбошимиз мулоҳазалари асосида ўз тадбирларимизни белгилаган чоғимизда ҳам ана шуни мезон қилиб олганмиз, прокурорлик назоратининг таъсирчанлигига эришишни, текширишларнинг изчил ўтказилишини таъминлашни асосий эътиборда тутмоқдамиз.

Маълумки, «социализм» замонасида қонун кўп ҳолларда «социалистик мулкчилик»ни, давлат манфаатинигина ҳимоялашга хизмат қилган. Фуқаролар ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатлари иккинчи ўринда турган. Бугунга келиб эса инсон манфаатларини ҳимоялаш, ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш, улар самарасини халқ бахт-саодати йўлида хизмат қилишига эришиш, бу борадаги турли хил қинғирликларнинг олдини олиш ва фирибгарликларга чек қўйиш ишимиз йўналишини ташкил этмоқда. Бир неча мисоллар келтираман:

Ҳақулобод шаҳрида «Қуёш» фирмаси бор. Унинг раҳбари Абдувоси Абдулаҳатов 1996 йилнинг октябрь ойида Республика «Бизнес фонди» дан бир миллион сўм миқдорида кредит олган. Тадбиркорликни қўллаб-қувватловчи жамғарма пул ўтказар экан, чорвачилик ривожини назарда тутган. Аммо Абдувоси ишончини суъистемол қилган, маблағдан мақсадли фойдаланмаган. Бошқа фирмаларга бериб юборган. Турли моллар олиб-сотиш билан шуғулланган. Ўз манфаати ва чўнтагини қаппайтириш учун ишлатган. Оқибатда давлатга катта моддий зарар етган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, айб эълон қилинди. Суд ҳукми билан у 13 йилга озодликдан маҳрум этилди.

Туман марказий касалхонаси рентген бўлими мудири Тўлқинбой Рахмонов вазифасини суъистеъмол қилган ёки ундан ғаразли мақсадларда, ўз манфаати йўлида фойдаланган. Беморларни рентгентга туширишда улардан ноқонуний равишда 300-400 сўмдан пул олиб келган. Оқ халат кийган бу таъмагирга нисбатан ҳам жиноят иши қўзғатилди, тергов ишлари олиб борилиб суд ихтиёрига юборилди. Бу ўринда биз фаолиятимиз фақат жазога тортиш, деган фикрни айтиш эмас, балки, шу икки ҳолатда ҳам айбдорлар қилмишидан жабр кўрган ўнлаб, балки юзлаб фуқароларга кўрсатилган ғамхўрликни эслатиб ўтмоқчиман холос.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 5 март куни «Бозорлар фаолиятини ва уларни бошқаришни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» қабул қилган 82-сонли қароридан кўпчиликнинг хабари бор. Мазкур ҳужжатда бозорлар маъмуриятларига қатор имкониятлар, афзалликлар берилган. Жумладан, бу соҳадаги аниқ ислоҳотлар муваффақиятини таъминлаш мақсадида бозорларнинг бир марталик йиғимидан тушадиган даромадларидан солиқлар олинмайди. Савдо харид фаолиятини юритишдан олинадиган даромадларидан ҳам беш йил муддатида солиқ тўланмайди. Бу имтиёздан фойдаланиб туман «Деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамияти ўз имкониятларини кенгайтириши лозим эди. Аммо ўтказилган текшириш бошқача манзарани намоён этди. Ҳиссадорлик жамияти томонидан ҳар бири 1000 сўмдан бўлган 2097 дона оддий акция чиқарилиб рўйхатдан ўтказилган. Бир йилдан ортиқ вақт ўтганлигига қарамасдан эркин савдога чиқарган қисми мутлақо сотилмаган, жамоага тегишли қисми сотилган холос. Ҳиссадорларга тўланиши лозим бўлган 88635 сўм пул тарқатилмаган.

Бундан ташқари, текширилганда ҳар бозор тушуми 31 минг сўмдан 39 минг сўмгача эди. Текшириш ўтказилган 31 август якшанба куни эса пул йиғими 53 минг сўмдан ошиб кетди. Ёки бир марталик патталарнинг сотилишидан тушган тушум 7 минг сўмдан 14 минг сўмгача кўтарилган. Ҳайвон бозоридаги фарқ эса 5 минг сўмни ташкил этди. Бунақаси олдин ҳеч бўлмаган экан. Хулоса шуки, афтидан бозорда ишлаётганлар давлат кассаси билан шахсий киссаларининг фарқига бормай қолишган кўринади. Бошқачасига айтганда, паттачилар, назоратчилар бозор ичида хуфёна «бозор» очганлар.

Жамият бошқаруви солиқ қонунчилигиға ҳам амал қилмаган. 1997 йил 1 апрел ҳолатиға бир марталик патта сотилишидан бозорга 1 млн.613 минг сўм тушум бўлган. Шундан давлат бюджетига 806 минг 837 сўм ўрнига 90 минг сўм ўтказилган холос. Юқоридаги қонунбузарлик ҳолатлари учун жамият раиси Т.Йўлдошевни эгаллаб турган лавозимидан озод этиш масаласи қўйилди. Тақдимнома қондирилди. Туман ҳокими уни вазифасидан четлатди.

Президентимиз Норинкапа қишлоғида тўхтаган вақтида савдо шаҳобчалари ишидан кўнгли тўлмаган эди. Дарҳақиқат, бу ерда хизмат кўрсатиш соҳасида хато-камчиликлар билан бир қаторда савдо-сотиқ қоидаларини бузиш, харидорлар ҳақига хиёнат қилиш каби салбий ҳаракатлар ҳам кўзга ташланиб қолган эди. Чунончи, туман улгуржи чакана савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли 57-дўкон сотувчиси Ваҳобжон Турғунов ана шундай қинғир қўлли савдо ходимларидан бири бўлиб чиқди. У харидорга ҳар килоси 72 сўмдан бўлган шакарни 140 сўмдан, ҳар килоси 200 сўмдан бўлган кунгабоқар ёғини 210 сўмдан, ҳар донаси 1 сўм 35 тийиндан бўлган сув қоғоз халтачани 3 сўмдан сотаётганида қўлга тушди ва қилмишига яраша жазоланди. Негаки, унинг юлғичлиги меҳнаткаш халқимизга нисбатан ҳурматсизлик бўлибгина қолмасдан пешона тер тўкиб топилган ҳалол пулга орсизларча қўл чўзишдир.

Албатта, қонун устиворлигига эришишда жиноятчиликка қарши кураш ҳам муҳим ўрин тутади. Бинобарин тумандаги аҳвол зийраклик билан кузатилиб таҳлил этиб борилмоқда. Бу соҳада ҳокимлик, ички ишлар бўлими, суд ва бошқа ҳуқуқий ҳамда назорат идоралари билан ҳамжиҳат иш олиб юритилмоқда. Жиноятчиликка қарши кураш масалалари туман кенгаши сессияларида, фаоллар йиғилишларида мунтазам муҳокама этиб турилади. Идораларaро кенгашларнинг йиғилишларида чуқур ўрганилади. Ўтказилаётган тадбирлар натижасида жиноятчиликнинг оғир турлари 30 фоизга камайди. Шунингдек, қотиллик, тан жароҳати етказиш, товламачилик, фирибгарлик, безорилик жиноятларининг тенг ярмига қисқариши кузатилмоқда. Биз булар билан кифояланиб қолмасдан меҳнат жамоалари ва маҳаллаларда, мактаблар ҳамда ҳунар мактабларида тез-тез йиғилишлар ва учрашувлар ўтказиб қонунчиликни мустаҳкамлаш мавзуларида суҳбатлар ўтказиб бормоқдамиз. Мақсадимиз қонун устиворлигини ҳамма тушунсин ва билсин, қонунбузарлик ҳеч қачон жазосиз қолмайди.

Суҳбатдош: Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

Ҳуқуқий саҳифа

СЕРТИФИКАТИНГИЗ ҚАНИ?

Турфа хил маҳсулотларга тўла бугунги бозорларимиз бир қарашда ҳар бир харидорни ўзига оҳанграбодек жалб этмай қолмайди. Лекин уларнинг сифати ҳамиша ҳам харидорлар талабини қондираяптимикин? Ана шу саволга жавоб топиш мақсадида Жиззах вилоят стандартлаш, метрология ва сертификатлаш минтақавий маркази ходимлари ўз иш режасига кўра Жиззах бозорларидаги ҳақиқий аҳволни бир қадар ўргандилар.

Жиззах шаҳридаги «Эски бозор» одатдагидек ҳамиша гавжум. Харидорларнинг кўплигидан сотувчиларнинг қўли-қўлига тегмайди. Сотувчиларнинг аксарияти савдо-сотиқ қоидаларига тўла мос ҳолда ўз ишларини давом эттиришаяпти. Бундайлар қандини уришсин. Баъзилари бўлса...

Жиззах шаҳридаги 5-микрорайон 17-уйининг 15-хонадонида истиқомат қилувчи Холида Алиева озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдо-сотиқ қиларди. Амалдаги қонун-қоидага кўра у кишидан маҳсулотларнинг мувофиқлик сертификати сўралганида «тилини тишлашдан» нарига ўтолмай қолди. «Усмон ота» ишлаб чиқариш фирмасига қарашли дўкон сотувчиси Муҳаббат Олимова ҳам ўзи сотаётган озиқ-овқат маҳсулотларига мувофиқлик сертификати бўлишини «унутибди».

Шунингдек, Жиззах туманидаги Ҳ.Носиров номли жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Улуғбек Бақоев, шу тумандаги А.Навоий номли жамоа хўжалигида яшовчи Мамат Ҳошимовлар ҳам ўзлари сотаётган озиқ-овқат маҳсулотларида мувофиқлик сертификати бўлмаганлиги оқибатида мулзам бўлишиб, бошларини ҳам қилиб туришди.

Бозордаги бундай «учарлар» Ўзбекистон Республикаси «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги Кодексининг 214-моддаси, 1-қисмига кўра ҳар бири 1,5 минг сўмдан жарима тўлашга мажбур бўлишди.

«Бузоқнинг югургани сомонхонагача», деб шунга айтсалар керак-да.

Абдуманноп АЗИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

Долзарб анжуман

Тошкент Врачлар малакасини ошириш Институтининг муҳташам зали одамлар билан ҳар-қачонгидан ҳам гавжум. Бу ерга Республикамизнинг барча вилоят ва туманларининг бош врачлари, санитария-эпидемиология станциясининг бош врачлари, ички ишлар вазирлиги ходимлари, коммунал хизмат кўрсатиш, ходимлари йиғилдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг Санитария Қонунларини бузганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги фармонига бағишлаб илмий амалий анжуман бўлиб ўтди. Анжуманни Республика Соғлиқни Сақлаш Вазири, академик Ш.Каримов очди:

- Ҳар бир инсоннинг, қолаверса жамиятнинг соғлом бўлиши, аввало, халқ саломатлигининг мустаҳкамлигига боғлиқ. Зеро шундай экан саломатликнинг асосий мезонларидан бири Давлат Санитария назорати тизими, фаолиятининг роли ва самарадорлигини ошириш, юқумли касалликнинг олдини олиш, аҳоли яшаш жойларининг санитария-эпидемиология ҳолатини яхшилашга бевосита боғлиқдир.

Республикамиз Президентининг фармони эл саломатлигининг посбонлари учун дастуриамал бўлиб хизмат қилиши табиий. Шунингдек нотиқ ўз сўзида Фармондан келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтди.

Илмий-амалий анжуманда соғлиқни сақлаш Вазири муовини Республика Санитария Бош Врачи Б.Ниёзматов маърузаси тингланди. Ички Ишлар Вазири муовини П.Парпиев, Ички ишлар Вазирлиги ва Давлат Санитария назорати ташкилотларининг биргаликда қиладиган ишлари тўғрисида, Коммунал хизмат кўрсатиш муовини Э.Йўлдошевларнинг коммунал хизмат кўрсатиш Вазирлиги ва Давлат Санитария назорати ташкилотларининг мазкур фармонни бажарилишидаги ҳамкорликда олиб борадиган вазифалари ҳақидаги маърузаси тингланди. Илмий-амалий анжуманда Республика Прокуратура бўлим бошлиғи И.Жасимов, армия Вазирлиги бўлим бошлиғи Л.Уринбоевалар ҳам сўзга чиқишиб, фармонни амалиётга тадбиқ этиш тўғрисида фикр-мулоҳазалар билдирдилар. Анжуманда Республика СЭСнинг бош врачи С.Шоумаров Республикада Санитария-эпидемиологик барқарорликни таъминлашга қаратилган комплекс тадбирлар ҳақида тавсиялар берди. Музокараларда Сирдарё вилояти Бош врачи А.Эрматов, Тошкент шаҳар Чилонзор тумани СЭСнинг бош врачи Ж.Назаров ва бошқалар сўзга чиқишиб мазкур фармоннинг бажарилиши борасида олиб борилаётган ишлар ҳақида гапириб ўтдилар.

Долзарб мавзуда ўтган мазкур анжуман Мустақил республикамиз аҳолисининг саломатлигини сақлаш бебаҳо бойлик эканлигини яна бир карра ифодалади.

А.ОРИПОВ.

Иш берувчи ва ходим ўртасида меҳнат низолари келиб чиқиши табиий ҳол. Амалдаги қонунчилик бўйича бу меҳнат низолари қайси органлар томонидан кўрилади ва унинг тартиби тўғрисида тушунча берсангиз.

Д.КАМОЛОВА,
Наманган шаҳри.

МЕҲНАТ НИЗОЛАРИ КЕЛИБ ЧИҚҚАНДА...

- Меҳнат низолари иккига бўлинади:

1. якка меҳнат низолари.
2. Жамоаларга доир меҳнат низолари.

(Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 259-280 моддалари) Кундалик ҳаётимизда, асосан, якка меҳнат низолари тез-тез учраб туради. Шунинг учун бу ҳақда тўхталиб ўтамиз.

Якка меҳнат низолари - иш берувчи ва ходим ўртасидаги келишмовчиликлардан иборатдир. Меҳнат низоларини кўрувчи органлар мавжуд бўлиб улар меҳнат низолари комиссияси ва туман (шаҳар) судлари ҳисобланади.

Меҳнат низоларини кўрувчи комиссия иш берувчи ва касаба уюшмаси қўмитаси томонидан тенглик асосида тузилади. Масалан, касаба уюшма қўмитасининг қарори билан комиссияга тўрт аъзо белгиланган бўлса, иш берувчининг буйруғи билан тўрт аъзо тасдиқланади ва шундай қилиб саккиз аъзодан иборат бўлган меҳнат низоларини кўрувчи комиссия тузилади.

Қонунга мувофиқ меҳнат низолари комиссияларининг сон таркиби ва ваколат муддати жамоа шартномасида ёки иш берувчи билан касаба уюшма қўмитасининг келишувига биноан белгиланади. Комиссиянинг сон таркиби ва ваколат муддати қонун билан чегараланган эмас.

Меҳнат низолари комиссиясининг раиси ва котиби доимий бўлмай, комиссиянинг ҳар бир мажлисида раислик ва котиблик вазифасини иш берувчининг ҳамда касаба уюшма қўмитасининг вакиллари навбатма-навбат бажарадилар. Бир мажлиснинг ўзида раис ва котиб бир тарафнинг вакиллари бўлиши мумкин эмас, яъни раис иш берувчининг вакили бўлса, котиб албатта касаба уюшма қўмитасининг вакили бўлиши керак ёки аксинча. Шунинг учун комиссиянинг ҳар бир мажлисида тарафлар томонидан кейинги мажлиснинг раиси ва котиби тайинланади. Улар кейинги мажлиснинг ташкилий ишларини ҳамда мажлисни олиб боради.

Ходим меҳнат низоси келиб чиққанда ўзи мустақил равишда ёки касаба уюшма қўмитаси иштирокида иш берувчи билан бевосита музокара олиб бориши керак. Агар музокаралар давомида ҳам низо ҳал бўлмаса, унда ходим ёзма равишдаги ариза билан меҳнат низолари комиссиясига мурожаат қилади.

Комиссия аризани олгандан сўнг ўн кун муддат ичида ходимнинг иштирокида аризани кўриб чиқади ва аъзоларининг кўпчилик овози билан қарор қабул қилади. Ходим агар унинг иштирокисиз аризаси кўриб чиқилишини сўраб ариза ёзса, унинг илтимоси қондирилади.

Мабодо ходим узрсиз сабаб билан комиссия мажлисига келмаса, комиссия бу масалани кун тартибидан чиқариши мумкин. Бундай ҳолда ходимда янгидан ариза ёзиб комиссияга мурожаат қилиш ҳуқуқи сақланиб қолади.

Қонунда меҳнат низоларини ҳал қилишни сўраб мурожаат қилишнинг муддатлари ўрнатилган. Булар қуйидагича:

1. Ишга тиклаш низолари бўйича - ходимга у билан меҳнат шартномаси бекор қилинганлиги ҳақидаги буйруқнинг нусхаси берилган кундан бошлаб бир ой;

2. Ходим томонидан иш берувчига етказилган моддий зарарни тўлаш ҳақидаги низолар бўйича - зарар етказилганлиги иш берувчига маълум бўлган кундан бошлаб бир йил;

3. Бошқа меҳнат низолари бўйича - ходим ўз ҳуқуқи бузилганлигини билган ёки билиши лозим бўлган кундан бошлаб уч ой;

4. Ходимнинг иш билан боғлиқ бўлган соғлиғига етказилган зарарни ундиришга доир низолар бўйича судга мурожаат қилиш учун ҳеч қандай муддат ўрнатилган эмас.

Меҳнат низолари комиссиясининг қарори устидан шикоят қилиш учун ўн кунлик муддат қонунда белгиланган бўлиб, бу муддат ўтгандан сўнг уч кун ичида иш берувчи қарорни бажариши керак. Агар иш берувчи кўрсатилган муддат ичида қарорни бажармаса, ходимга комиссия томонидан ижро варақаси кучига эга бўлган гувоҳнома берилади ва бу гувоҳнома асосида суд ижрочиси томонидан уч ой муддат ичида қарор мажбуран ижро эттирилади.

Ходим ишдан бўшатилганда, қандай асос бўлишидан қатъий назар ходимнинг аризасига мувофиқми, ёки иш берувчининг ташаббуси билан ишдан бўшатиладими Ўзбекистон Меҳнат Кодексининг 108-моддасига биноан меҳнат шартномаси бекор қилинган кун ходимга унинг меҳнат дафтарчаси берилиши керак. Агар ходимга меҳнат дафтарчаси берилмаса, иш берувчи меҳнат дафтарчасини ушлаб турган барча вақти учун ўртача иш ҳақи миқдорида ҳақ тўлайди.

Бундан ташқари ходим ишдан бўшатилганда унга фойдаланмаган барча йиллар учун таътилга компенсация тўланади ва меҳнат низоларини кўрувчи орган ходимни ишга қайтадан тиклаш тўғрисидаги қарори бажарилмаса, ходимнинг барча мажбурий прогул вақти учун ҳақ тўланади. Бу юқорида кўрсатилган ҳолларда иш берувчи ўз ихтиёри билан ҳақ тўлаш тўғрисида буйруқ чиқармаса, меҳнат низоларини кўрувчи орган барча вақт учун ходимга ҳақ тўлаш тўғрисида қарор қабул қилади.

Меҳнат шартномасини бекор қилишда, ходимни бошқа ишга ўтказишда ёки уни ишдан четлатишда иш берувчи қонунчиликка риоя қилмаган бўлса, меҳнат низоларини кўрувчи орган ходимнинг пул ундириш тўғрисидаги талабини бир йилдан ортиқ бўлмаган муддат учун ҳақ тўланиши тўғрисида қарор чиқариши мумкин.

Ходимнинг юқорида кўрсатиб ўтилганлардан ташқари пул ундиришга доир бошқа талаблари уч йилдан ортиқ бўлмаган муддатда қондирилади.

Албатта, мансабдор шахснинг айби билан ходимга ўз вақтида меҳнат дафтарчаси берилмаса, ходим ишдан қонунга риоя қилинмаган ҳолда бўшатилса ва у қайта ишга тикланса ходимга мажбурий юрган вақти учун ҳақ тўланади. Натижада муассасага зарар келтирилади. Қонунда бундай ҳолда айбдор бўлган мансабдор шахс зиммасига молиявий жавобгарлик юклаш масаласи кўрсатиб ўтилган. Меҳнат кодексининг 274-моддасига мувофиқ суд айбдор бўлган мансабдор шахс зиммасига иш ҳақи тўланиши муносабати билан муассасага етказилган зарарни қоплаш мажбуриятини юклайди. Тўланадиган ҳақ миқдори мансабдор шахснинг уч ойлик маошидан ошиб кетмаслиги керак ва ҳар ойда унинг ойлик маошининг эллик фоизигача бўлган миқдори суд қарорида кўрсатилган сумма тўлиқ тўлангунча ушлаб берилади.

К.МУХТОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг меҳнат ҳуқуқи Бош нозири.

Аҳмад-ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллиги олдидан

«КУБО»НИНГ СИРЛАРИ

Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан улуғ аллома, Аҳмад-ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллиги нишонланадиган бўлди. Худди ана шу қарорда Республикамизнинг зукко, етук археологлари раҳбар бўлган жуда катта нуфузли экспедиция Қува тумани Марказида жойлашган Шаҳристон тепалигида январ ойидан буён қазилма ишларини олиб боришяпти. Шаҳристон тепалигида қазилма ишларига Ўзбекистон фанлар Академияси Яҳё Ғуломов номли археология институти Қува комплекс экспедицияси раҳбари ўринбосари, тарих фанлари номзоди Боқижон МАТБОБОЕВ бошчилик қиляпти. Биз яқинда кўҳна Шаҳристон тепалигида бўлиб, экспедиция бошлиғи Боқижон Матбобоев билан суҳбатлашдик.

- Айни кунларда Қува туман Марказидаги харобанинг Шаҳристон қисмида Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси археология институтининг бир гуруҳ олимлари ёрдамида археологик-текширув ишларини олиб бориляпти. Бунчалик катта ҳудудни ковлаб ўрганишни фақат Самарқандда, унинг 2500 йиллик юбилейи муносабати билан олиб борилган қазилма ишлари билангина қиёслаш мумкин. Январ ойида Шаҳристоннинг тўртта жойидан 600 квадрат метр майдон қатламма-қатлам синчковлик билан кавланиб очила бошланди. Топилмалар пешма-пеш, қайд этилиб, ўрганиляпти. Қазишмалар натижалари солмоғи унинг соҳибларини хурсанд этмоқда. Марказий қисмидаги қазишмалар археологлар Т.Богомолов, В.Набоков раҳбарлигида ўтмоқда. 20х20 майдонда шаҳар ҳаётининг сўнги даврига оид маданий қатламлар ва қурилиш қолдиқлари чиқди. Шу кунларда 10 га яқин хона ва унга туташ кўчанинг бир қисми очилди. Кўча эни 2-3 метрга боради. Лойқа, чиқинди қатламлари кўча сатҳида яққол ажралиб турибди. Хоналар деворлари юпқа, улар ҳам ғиштлар ёрдамида тикланган. Баъзида эса бир қанча сантиметр ўлчамли пиширилган ва чиннидан жарангдор ғиштдан ҳам фойдаланилган. Деворлар баландлиги 20х30 сантиметрдир. Урганилаётган жойнинг икки нуқтасидан пишиқ ғиштдан жуда чиройли қилиб ясалган ўчоқлар топилди. Ўчоқда чўғ (олов) туширадиган бўлмасада ўтин қуюнлари ва кўл қолдиқлари ястаниб ётибди. Кўл қатлами оқиш ва қорамтир рангли бўлиб кўпроқ кўмир қуюндисига жуда ўхшайди. Хўрдаёқ ёзма манбаларда Фарғонада кўмир қазиб чиқарилганини айтиб ўтилган. Ундан озгина нарида эса ўтга чидамли лойдан ясалган қозон деярли бутун сақланиб қолган. Хоналар полидан эса икки дона ўша давр танга-чақасини топдик. Улар Қува шаҳрининг охирги қурилиш даврини белгилашда бебаҳо манбадир. Кейинги қазишмалар Шаҳристоннинг Жанубий-Шарқий қисмида олиб бориляпти. Улар ҳудудида энг юқори-сўнгги қатламлар ва улар билан боғлиқ қурилиш қолдиқлари 100 квадрат метр сатҳида ковлаб очилди. Ҳозирча бир хонанинг ярми ва унинг ўртасида ҳам ғиштдан тикланган ўчоқ топилди. Хона полидан кўплаб сирланган сопол ва шиша идишлар, танга-чақалар, йиғиштириб олинди. Хонанинг қурилган даврида деворларнинг эски қисми пишиқ ғишт билан таъмирланган. Очилган хона ва унинг ичидаги нарсалар XII-XIII асрларга тааллуқли бўлиб, Шаҳристон мудофаа деворининг ташқари томонидан кириш учун дарвоза вазифасини бажарган бўлиши мумкин.

Бу йилги текширишларда Шаҳристоннинг ҳозирги жануб томони сақланиб қолган томондан девор олинган бўлиб, алоҳида ажралиб туради. Бу гувоҳлик мана шу ерда иккинчи Шаҳристон мавжуд эди, дейишга асос беради. Худди шунга ўхшаш ҳоллар яъни иккита Шаҳристон Наманган вилоятидаги Ахсикент шаҳар харобасидаги текширувларда ҳам аниқланган. Бироқ маҳаллий аҳолидан сўралганда улар бу ерда кўплаб қурилиш қолдиқлари чиқишини таъкидлашди. Аммо эски шаҳарнинг жанубий чегаралари масаласи муаммо бўлиб турибди. Лекин бу ерда жанубга қараб юрилганда катта ҳудуд шаҳар қамровига кирганлиги, шубҳасиздир. Бу айниқса IX-XIII аср бошларигача, яъни Қува «Кубо» шаҳрининг ривожланган даврига тўғри келади.

Шуни айтиш керакки, шаҳар асосан мўғуллар истилоси натижасида вайрон қилинган. Аниқланган тангалар ҳам шу даврда зарб қилингани билан аҳамиятлидир. Айнан XIII аср бошларидан Фарғона водийси бир неча шаҳарлари, масалан Ахсикент мўғул босқинчилари томонидан вайрон этилди. Ҳозирги Қувадаги Арк, Шаҳристон, Роботлар ҳам айнан шу вақтда вайрон этилган бўлиши мумкин. Чунки Қува XIII аср бошларидан кейин ёзма манбаларда тилга олинмайди. Фақат XV асрда, Захриддин Муҳаммад Бобурнинг (Бобурнома) асарида кичик бир қишлоқ сифатида қайд этилган. Агарда Шаҳристоннинг Марказий қисмидаги ва жанубий, шарқий бурчакдаги қазилмалардаги тарихини очишда муҳим бўлса, кейинги қазилмаларнинг шаҳарнинг илк тарихи учун аҳамияти каттадир. Қадимда бу ерда ҳозирги шаҳар мудофаа деворидан фойдаланиш тўхтагандан сўнгги қурилган уй-жой қолдиқлари аниқланяпти. Улар унчалик яхши сақланмаган. Шаҳристоннинг ушбу қисмида қалин жойлашган аҳоли яшаш даҳалари (кварталлари) бўлгани ва эҳтимол сирланган сопол ва симоб сақлашга фойдаланган махсус идишлар ишлаб чиқарадиган устахоналар бўлгани таъкидланган. Ушбу жойдаги топилмаларга кўра бу ерда темирчилик устахоналари ҳам мавжуд бўлган. Ҳозирги топилмалар унчалик кўп бўлмасада, аҳамиятли ва қувончлидир. Яқинда юқори қатламлардан топилган астадан (ассуарий) парчаси жуда қимматлидир. Сабаб астадонлар (эски тобутлар) Фарғона водийсида камдан-кам учрайдиган археологик топилмадир. Бу ашёнинг VII-VIII асрлар водийда диний удумларга қандай риоя қилинганлиги ёки буларни ўрганишдаги аҳамияти беқиёсдир. Сабаб Фарғонада қўшни Чоч (Тошкент воҳаси) ва Суғд (Самарқанд), Бухоро, Қашқадарё, Уструшона (Жиззах, Сирдарё, Хўжанд) таъсири остида оташпарастлик дини ҳам тарқалган бўлиши керак, деган фикрларни илгари суради. Бу дин одатига кўра 4 нарса - ер, сув, олов, ҳаво муқаддас бўлган. Ҳатто вафот этган инсон мурдасини ер (тупроқни макруҳ қилмаслик учун махсус идишларда астадан ёки махсус хум)га этларидан тозаланган ҳолда суякларигина дафн этилган. Бу дин Осиёнинг бир неча ҳудудларида қадимдан анча кўп тарқалган бўлиб, баъзи урфлари-масалан ўтганлар руҳига атаб тандир ичига ва ўчоқ бошига шам ёқиб қўйиш ҳозиргача етиб келган. Кубо шаҳри аҳолиси айнан VII-VIII асрларда оташпарастлик (зороастризм) динига сиғинган бўлишлари керак. Чунки юқоридаги топилма ушбу дин билан боғлиқдир. Бизгача ҳам Қува аркида ва Шаҳристонда суяклар дафн этиладиган астодон (хум)лар топилган.

Археолог К.Алимов Шаҳристон жанубий нуқтасидаги мудофаа деворларида кузатув олиб боряпти. Бу қазилмалар Қува «Кубо» мудофаа системасини ўрганишда жуда муҳимдир. Чунки, Қува Шаҳристон ва Робот қисми кучли мудофаа деворлари билан ўраб олингани ҳақида узуқ-юлуқ маълумотлар бор эди. Шаҳристонни ғанимлардан ҳимоя қилишда ана шу айланма деволардан кузатув миноралари ва улардаги шинаклар асосий роль ўйнашган. Шаҳристон атроф-деворларидан ҳозирча иккита кузатув минораси бўлганлиги қадимшуносларни ўйга толдиряпти. Буларнинг бири Шаҳар ўртасидаги масофа 170 метр. Бу шаҳарлар мудофаа системасида камдан-кам учрайдиган ҳолатдир. Сабаб бунчалик катта ҳудуд ҳимоясини иккита кузатув минорасидан бошқариш жуда мушкул. Нима сабабдан Қувада бир қарашда кучсиз, мудофаа усули бўлган. Қува мудофааси жуда мукаммал эди. Яъни душмандан ҳимояланиш деворлар устидан туриб амалга оширилган. Шунингдек, Шаҳристон ва балким Робот атрофидаги ботқоқликлардан ҳам усталик билан фойдаланишиб, душманга зарба беришган. Бизнингча, Қувага атрофдан душман ҳужуми кучли бўлган. Шунинг учун ҳам шаҳар аҳолиси мудофаа деворларига жуда катта эътибор қаратишган. Буни биз ўрганган девор қатламлари яққол кўрсатиб турибди. Дастлабки маълумотларга кўра Шаҳристон деворлари V-VI асрларда қурилган. Деворлар таъмирланиши кучайгани натижасида Шаҳристон деворлари қалинлиги XIII аср бошларида 15 метрга борган. 10 метрли девор қалинлигини кўз олдимизга келтирсак, Шаҳристонни кириб бўлмас истеҳкомллигига тан берамиз.

Мудофаа деворларининг остки қисмини ўрганиш жараёнида шаҳарнинг илк тарихи билан боғлиқ топилмалар ҳам аниқланди. Айниқса, қуйи қатламлардан орадан аввалги II-I асрларга оид сополларнинг топилиши муҳимдир. Бу нарса Қува тарихини ҳозирча 2000 йилдан зиёд эканлигини кўрсатди. Энг қуйи қатламларда ҳали очилмаган 1,5 метрдан кўпроқ қалинликда маданий ётқазиқлар бор. Улар тўла очилса шаҳарга асос солинган вақтини аниқласа бўлади. Топилмалар ичида сопол идишлар, темир буюм қолдиқлари, кўл тегирмонлар, тангачаларни алоҳида кўрсатиб ўтиш зарур. Булар кўҳна Қуванинг биз ковлаб очаётган XI-XIII асрлари иқтисодиёти, маданияти даракчиларидир.

Аҳмаджон ТЎХТАСИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

Касаба уюшма спорти

ОММАВИЙЛИК ЙЎЛИДА

Касаба уюшмаларининг «Қорақалпоғистон» физкультура ва спорт жамияти республика Кенгашининг спортчилари кейинги йилларда сезиларли даражада ютуқларни қўлга киритмоқда. Уларнинг бу йилги режалари қандай? Биз шу ҳақда мазкур кенгаш раиси Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Аминбой Исмоиловдан қисқача гапириб беришни сўрадик.

- Оролбўйида юз берган экологик офат-спортнинг янада оммавийлигига эришиш, бу соҳада кўпроқ тадбирлар ўтказишни тақозо қилмоқда. Айтиш мумкинки, кенгашимиз бўйича қўйилган вазифаларни кўнгилдагидек бажаришга эришаяпти.

Ҳозир кенгашимиз қарамоғида 453 та физкультура жамиятлари мавжуд. Уларда 44 мингга яқин киши спорт билан шуғулланади. Шунингдек, 3 та болалар ва ўсмирлар спорт мактабларида спортнинг тўрт тури билан 1126 ўқувчи мунтазам равишда шуғулланмоқда. Уларга 40 нафар мураббийлар спорт сирларини қунт билан ўргатаяпти.

Бозор муносабатларига ўтишнинг ҳозирги мураккаб шароитида бизнинг соҳада ҳам бир мунча қийинчиликлар юз бермоқда. Жумладан, маблағ масаласида анча мушкулликлар юзага келмоқда. Шунга қарамасдан республика Кенгаши томонидан ўтган йили мусобақалар ва турнирларнинг белгиланган режа асосида тўла ўтказилишини таъминладик. Масалан, касаба уюшмалари республика Кенгашининг бевосита ёрдами натижасида тармоқлараро спартакиадани ҳар икки йилда ўтказиш анъанага айланди. Спортнинг 7 тури бўйича ўтказилган бу тадбирда Тахиатош иқтисодий ва ишбилармонлар коллежи, Нукус политехника ҳамда қурилиш коллежларининг жамоалари энг яхши натижаларга эришдилар.

Пойтахтимиз Нукусда ўтган йили май ойида эркин кураш бўйича машҳур полвон А.Абдураҳмоновнинг хотираси учун халқаро турнир ўтказилиб, унга Қозоғистон, Туркманистон республикаларидан ва мамлакатимизнинг қатор вилоятларидан кучли полвонлар қатнашди. Оролбўйи полвонлари фахрли биринчи ўринни олганини алоҳида таъкидлашни хоҳлар эдим.

Ҳар йили Наврўз байрами, Мустақиллик, Конституция кунлари шарафига хилма хил спорт тадбирларини ўтказишга ҳам алоҳида эътибор қаратилаяпти. Шунингдек, шаҳар ва туман физкультура-спорт кенгашлари аро мусобақалар ўтказиш яхши натижалар бермоқда. Бунда Хўжайли, Нукус, Амударё, Тахтакўпир туманларининг фаоллигини таъкидлаш ўринлидир.

Афсуски, спорт тадбирларини талаб даражасида ташкил этиш, унинг оммавийлигига эришиш, муносиб спортчилар тайёрлаш ишларига барча жойда ҳам масъулият билан ёндашилавермайди. Жумладан, Кегейли, Тўрткўл, Чимбой туманларида жуда катта имкониятлар бўлишига қарамасдан кун талаблари даражасида иш олиб борилмаяпти.

- Қорақалпоғистон касаба уюшмалари тизимидаги физкультура ва спорт ташкилотлари обрўсини баланд кўтараётган спортчилар, мураббийлар тўғрисида тўхталсангиз.

Ўзбекистон Республикаси биринчи ёшлар мусобақасида полвонларимиз билан бир атлетимиз умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни енгиб олишга муяссар бўлди. Бунда тажрибали мураббийлардан Усербой Ережепов, Шарападдин Сариев, Вячеслав Андреевич Пак, Мурат Ахметов, Тахир Мадаминовларнинг қўшган улушлари катта бўлди. Ўтган йили ноябрда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши билан физкультура спорт жамияти Марказий кенгашининг «Саломатлик» спартакиадаси Навоий шаҳрида ўтказилди. 14 та кучли жамоалар орасида еттинчи ўринни эгалладик.

Шунингдек, Наманган вилояти Косонсой туманида ўтказилган Ўзбекистон қишлоқ хотин-қизлари еттинчи спартакиадасида Тахиатош шаҳридаги 109 автокорхонанинг иқтисодчиси Ойна Тўраева иккинчи ўринни эгаллади. Волейболчи қизларимиз ҳам фахрли иккинчи ўринни енгиб олишди.

Ўтган йил якунлари бўйича 3 та спорт ва бир халқаро спорт устаси тайёрланди.

- Сир эмас, кенг миқёсда, ҳар турли спорт тадбирларини юқори савияда ўтказиш етарли маблағ талаб қилади. Бу бўйича бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлик қандай йўлга қўйилган?

- Ҳақиқатан ҳам вакилларимизнинг мусобақаларда мунтазам иштирок қилиши, юксак натижаларга эришуви маблағнинг етарли бўлишига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу йўналишда касаба уюшмалари Қорақалпоғистон кенгаши бизга доимо амалий кўмак бериб келмоқда. Шунингдек, бошқа жамоат ташкилотлари, жамғармалар билан ҳам алоқани мустаҳкамлаганмиз. Айниқса, Қорақалпоғистон ижтимоий таъминот вазирлиги, «Маҳалла» жамғармасининг Қорақалпоғистон бўлими, Тахиатош шаҳар ҳокимияти, «Тахиатошдон» ва «Тахиатошгуруч» ҳиссадорлик жамиятлари, 109-автокорхона, деҳқончилик саноати мажмуи рескўмитаси бизга доимо ёрдам қўлини бераётир. Ўрни келди, бу ташкилот ва муассасалар, жамғармалар раҳбарларига спортчиларимиз номидан миннатдорчилик билдирамиз.

- Галдаги режалар хусусида нима дея оласиз?

Ҳар қачонгидек «Оила йили» ҳам спорт мусобақаларига бой бўлаётир. Айниқса умумхалқ байрами - Наврўз шарафига бутун ўлкамизда хилма хил қизиқарли спорт тадбирлари ўтказилди. Оғир атлетика бўйича катта тадбирга тайёргарлик кўрмоқдамиз. Июнь ойида кураш бўйича мусобақа ўтказилиши режалаштирилган.

Д.АБИБУЛЛАЕВ,
Абду РАҲМОН
суҳбатлашди.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Қирғизистон Президенти А.Акаев БМТ Бош котиби Қ.Ананд номига мактуб йўллаб унда Афғонистонда тинчлик ўрнатишга бағишланган конференция ўтказишга даъват қилган. Президентнинг ушбу ташаббусини манфаатдор томонлар маъқуллаганлар. Дўст мусулмон халқига осойишталик келтириши мумкин бўлган бу анжуманни Бишкекда ўтказиш мумкинлиги ҳам билдирилган.

***

Қирғизистоннинг янги Бош вазири Қувончбек Жумаалиев ўзининг биринчи матбуот конференциясини ўтказган. Мухбирлар олдида сўзлаган нутқида у мамлакат олдида турган вазифаларга тўхталиб жамиятни демократиялаш, ислоҳатларни изчил амалга ошириш лозимлигини таъкидлаган. Бош вазир шунингдек республика МДҲ мамлакатлари орасида саноатнинг ўсиш суръатлари ва ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича олдинги ўринни сақлаб қолиши учун бундан буён ҳам энергетика, электротехника, электроника ва бошқа етакчи соҳаларни жадал ривожлантиражаклигини айтган.

***

Тожикистон пойтахтидан 200 км узоқликда Россия чегарачиларига қарашли бўлган самолёт ҳарбий машқлар пайтида ҳалокатга учраган ва ундаги икки киши ҳалок бўлган. Дастлабки тахминларга қараганда СУ=25 русумлик бу учоқнинг қаноти қояга урилиши оқибатида бу фожеа рўй берган.

***

Тожикистон Миллий яраш комиссиясининг раиси Саид Абдулло Нурий БМТ Бош котиби Қ.Ананд номига хат юбориб, унда БМТнинг Тожикистонда фаолият кўрсатган вакили Д.Мерим кейинги вақтда Кофарниҳонда бўлган воқеалар хусусида у ҳукумат берган маълумотларга суяниб бир томонлама фикр юритиб бу воқеаларда фақат мухолифатни ноҳақ айблаганлигини айтган. Нурий рўй берган воқеани яхшилаб текшириш учун ҳукумат мухолифат ва халқаро ташкилотлар вакиллари иштирокида бир комиссия тузишни билдирган эди. Куни кеча шундай комиссия ўз фаолиятини бошлаган.

***

Россия ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Б.Пастухов Ашгабатга келган. Унинг бу ташрифдан мақсади Каспий денгизининг мақоми тўғрисида томонларнинг умумий позициясини ишлаб чиқишга қаратилган.

Алоқа хизмати сифати йўлида

Нукус шаҳар алоқа тармоғида Япониянинг «NEC» фирмаси томонидан юборилган ускуналарни монтаж қилиш ишлари амалга оширилмоқда. Янги ускуналар афзаллиги шундаки келажакда Қорақалпоғистонликлар хорижликлар билан телефон алоқалари сифати ягаям ошади. Янги станция 15 минг номерга хизмат қила олади.

Янги ускуналарни ишлатувчи мутахассислар Японияда малака оширдилар.

Шу билан бирга бу ерда мавжуд телефон тармоқларини такомиллаштириш ишлари давом эттирилмоқда.

Суратда: японийлик маслаҳатчи Камашито, инженерлар Марина Дўсжонова ва Фотима Узоқовалар.

Омонбой МУРОТОВ
(ЎзА) сурати.

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ

ОЙ КАЛЕНДАРИ

(15-20 апрель)

15 апрель (18 ой куни) - рамзи «ойна» (гердайиш ва енгил тортиш) худбинлик ва манманликдан озод бўлиш керак. Ташқи воқеалар сизнинг ички муҳитингизни акс эттиради. «Четдан» ўзингизни кузатинг. Спиртли ичимликлар ичманг, чекишни ташлаш учун яхши кун. Бу кунда очлик ёрдамида организмни тозалаш мақсадга мувофиқ.

13 апрель (19 ой куни)- рамзи «Тортанак»

Бу кун шуниси билан хавфлики, одам руҳан ва жисмонан бузилишига мойил бўлади. Ҳар қандай ўйланмай қилинган ҳаракат хатога олиб келади. Эринчакликга берилманг. Янги ғоялар яхши натижа бермайди, шунинг учун ҳар қандай хабарлардан эҳтиёт бўлинг. Аппендикс ва (сигмовидная кишка) каби ҳолатлар хасталикка мойилдир.

17 апрель (20 ой куни) - рамзи «Бургут» (руҳиятни ўзгартириш). Жудаям жиддий кун. Димоғдорлик ва такаббурликни енгиш куни ҳисобланади. Рўза тутиш, гўшт истеъмол қилмаслик тавсия этилади. Энг яхшиси уйда бўлинг оилангиз билан шуғулланинг.

18 апрель (21 ой куни) - рамзи «От» (серғайрат ҳаракат ва зафар, тантана). Фаол ва ижодий кун спорт беллашувлари учун қулай кун. Қон янгилаш муолажалари тавсия этилади. Овқатлардан сабзи, кўкат, ловлаги, анор кабиларни истеъмол қилинг.

19 апрель (22 ой куни)- рамзи «Фил» (донолик ва ишонч). Чаноқ сон бўғими ва умуртқа поғонасининг пастки қисмига эҳтиёт бўлинг. Қўпол ҳаракатларни яхшиси қила кўрманг.

20 апрель (23 ой куни) - рамзи «Тимсоҳ» (Тубдан ўзгариш) Бу кун ҳам бир мунча оғир кечади. Провокация ва йўлдан оздириш ҳолатларга берилманг. Одамлар тўдасидан йироқроқ бўлинг. Яхшиси бу кун гўштли овқат истеъмол қилманг. Жарроҳлик аралашувлардан холи бўлинг.

ЮКСАК БАҲО БЕРИЛДИ

Таэквондо (ИТФ)

Ўтган йили март ойида Тошкентда польшалик таэквондочилар меҳмон бўлишганди. Июль ойида Санкт Петербургдаги жаҳон чемпионатида жамоа ҳисобида польшаликлар КХДР спортчиларига бой беришган, ўзбекистонликлар илк бор кучли тўртликдан жой олишганди. Польша делегацияси бошлиғи биринчи дан соҳиби, Польша таэквондо Ассоциацияси Президенти Тадеуш Лобода ўшанда спарринг - портнерлар танланишини шундай изоҳлаганди:

Биринчидан, Ўзбекистон терма жамоаси ўз кўрсаткичлари билан, шубҳасиз, жаҳон пешқадамлари сирасидан ҳисобланса, иккинчидан, жамоа бизникига ўхшаш-кескин тезкор, техник услубларни моҳирона қўллай билишликлари боис унинг келажаги порлоқ. Тошкентда польшаликларга ҳамма нарса маъқул келди ва келаси йилга ўзбек таэквондочилари Польшага жавоб сафарига таклиф этилди.

Республика таэквондо Ассоциацияси директори, бешинчи дан соҳиби Насриддин Толипов делегацияга раҳбарлик қилди.

Апрель ўрталарида Салоники (Греция)да Европа чемпионати бўлиб ўтади. Ўзбекистон бу ўлкалардан ташқарида жойласаган, мусобақага таклиф этилган ягона мамлакатдир. Ёш спортчиларимиз учун бу ҳам яхши мактаб, ҳам жиддий имтиҳондир. «Полонез» фирма экспресси Польшага ортиқча оворагарчиликсиз бориб-келиш имконини берди. Бунда Ўзбекистон Россиядаги элчихонаси ходими Жовдат Аҳмаджонов ҳимматига балли.

Польша пойтахтида делегациямизни миллий Федерациянинг деярли барча раҳбарлари кутиб олишди ва Нова Руда ҳамда Вальжихда беллашувлар ўтказиш режасини айтишди. Варенавкада таэквондони яхши билишади, жойларда ўзбекистонликлар билан ўтадиган мусобақалар спортнинг бу турини оммалаштиришга қўл келади, дейишди.

Жамоамиз ҳам, албатта, бунга рози бўлди. Бироқ яна олис йўл Нови Дудигача бир неча юз километр. Минглаб эълонлар: «Ўтказиб юборманг! Польша жамоаси жаҳоннинг учинчи жамоаси - Ўзбекистон билан учрашади»! Бироз ноаниқлик бўлса-да, эътибор қилишганига ҳам шукур.

Матч учрашувлари хусусида икки оғиз сўз. Мусобақалар жамоа спартинги (аёллар ва эркаклар ўртасида) кўргазмали чиқишлар ҳам якка, ҳам жамоа бўлиб, биринчи матч, ҳар икки томон қувончига, дуранг билан тугади.

Валбжихдаги университет спорт марказида мезбонлар бироз хафа бўлишди. Илҳом Шомансуров, Элмурод Нурохунов, Меонид Ли, Лада Гаврилова, Луиза Сагитова, Алевтина Ким иккитадан жангда ғолиб бўлишди. Жамоамизнинг янги аъзолари Фурқат Халилов гимназия тарбияланувчиси - тошкентлик Қаҳрамон Ибрагимов ва самарқандлик Валерий Дардинскийлар ҳам маҳорат бобида бошқалардан бўш келишмади.

Польша матбуоти («Пшеглонд спортовы» миллий спорт газетасидан, то ижтимоий газеталаргача) ўзбекистонликлар маҳоратига юксак баҳо беришди. Ҳамкорликни давом эттиришга даъват этишди. Албатта, спортчилар доим тайёр!!!

Дониёр ЮСУПОВ.

Гулистонда 24 хил дори-дармон ишлаб чиқарадиган фармацевтика заводи ишга тушди. Завод нафақат мамлакатимизнингина эмас, балки Марказий Осиё мамлакатлари, шунингдек, яқин Шарқ давлатларига ҳам ўз маҳсулотларини чиқаришни режалаштирган. Биз корхона бош директори Абдумалик Норқулов билан суҳбатлашдик.

Янгиликдан хабарингиз борми?

ГУЛИСТОН ДОРИСИ

- Абдумалик Норқулович, Мирзачўлдаги илк дори-дармон заводи барпо этилишига туртки бўлган воситалар ҳақида тўхталсангиз.

- Мамлакатимиз мустақилликка эришгач инсон омилига эътибор кучайиб кетди. Айниқса, соғлиқни сақлаш соҳасида ижобий ишлар қилинаяпти. Жамиятимизнинг гуллаб яшнаши соғлом, баркамол инсонларга боғлиқ. Шу боис ҳам ҳукуматимиз табобат муассалари моддий-техника базасини яхшилашни доимо биринчи ўринга қўйиб келмоқда. Чўлқуварлар шаҳрида янги заводнинг ишга тушиши аҳолининг дори-дармонларга бўлган талабини мумкин қадар қондиришга қаратилган.

Янги завод ташкилотчилари «Ўзфармсаноат» давлат ҳиссадорлик концерни, вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси, Чехия Республикасининг «Лечева» ҳиссадорлик жамияти бўлишди. Маълумки, чехиялик ҳамкасбларимиз ишлаб чиқараётган дори-дармонларга дунё мамлакатларида талаб катта. Узаро келишувдан сўнг шаҳарнинг IY мавзеидаги собиқ пенсия ва нафақаларни белгилаш маркази учун бошланиб чала қолган бино танланди. Қисқа фурсатда мазкур иншоот корхона учун тўла мослаб қайта қурилди. «Ҳаракатта барака» деганларидек, ўзбек-чех қўшма корхонаси «Лечева-фармасаноат» заводига асос солинди.

- Жаҳон талабига мос маҳсулот ишлаб-чиқариш осон эмас. Айниқса саломатлик тизими талаби жуда қатъий...

- Тўғри. Корхонамиз Соғлиқни сақлаш Бутунжаҳон ташкилоти (ВОЗ) фармацевтика саноати зиммасига юклаган барча талабларга жавоб бера олади. Тайёрланаётган препаратларимиз ВОЗ тасдиқлаган стандарт - «тўғри фармацевтик амалиёт» сифат сертификатига эга. Чехиялик ҳамкорлар мадади билан «Наркотан» ингаляцион апастетик ишлаб чиқариш учун ускуна, Олмония республикасидаги «Бош» фирмасининг «Аремко» маз қадоқлаш линияси, таблетка ва капсулли дори-дармон ишлаб чиқарадиган «Картонета» линияси мавжуд. Тайёрлов цехларимиз тўлиқ замонавий асбоб-ускуналар билан таъминланган. Барча препаратлар автоматик тарзда амалга оширилади. Айни пайтда неврология, кардиология каби препаратлар, наркоз, овқат ҳазм қилиш органлари учун антибиотиклар, хуллас 24 хилдаги дори чиқараяпмиз. Корхонамизда санитария муҳофазасига қатъий риоя қилинади. Ҳар бир ходим шахсий гигиенага амал қилиши шарт. Иш бошлашдан аввал дори қабул қилиш мажбурий. Икки бор санитария ишлови ташкил этилган. Махсус кийим-кечаклари ҳам бир кунда икки бор алмаштирилади. Чунки тайёрланаётган маҳсулотимиз 100 фоиз микроблардан холилик ҳолатига эга бўлиши лозим.

- Заводи келажаги сифатли маҳсулоту, малакали мутахассисларга боғлиқ. Бу борада муаммолар йўқми?

- Инсон саломатлиги йўлида хизмат қилишнинг ўзи катта шараф. Бундай масъулиятни ўз зиммасига олган ҳар бир ходим ўз устида тинмай ишлаши, изланиши керак. Корхонамиз фаолият кўрсатгунга қадар 30 нафар киши чехиялик мутахассислар раҳбарлигида махсус ўқишдан ўтдилар. Уларнинг беш нафари олий маълумотли фармацевт ва химиклардир. Бизда ишловчиларга енгил бўлмаслиги табиий. Буни ҳисобга олиб бир гуруҳ ходимларимиз ҳамкорлар юртида бўлиб, уларнинг иш тажрибаларини ўрганиб қайтдилар. Мақсадимиз ҳар йили 7-8 миллион долларлик препаратлар ишлаб чиқариб нафақат жумҳуриятимиз, балки хорижга ҳам ўз маҳсулотимизни етказиб беришдир. Уйлайманки, корхонамиз ҳар жиҳатдан халқимизга фойда келтиради. Энг муҳими, Гулистон дори-дармонлари беморларни дарддан халос қилишининг ўзи бизга катта бахтдир.

Суҳбатдош Н.ШАМСИЕВ,
«Ишонч» мухбири.

“ПГС” ФИРМАСИ

КУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

САУНАЛАР УЧУН МАХСУС ДАВОЛАШ ЭЛЕКТР УСКУНАЛАРИ
КИЧИК НОНВОЙХОНАЛАР (4 хилдаги: 160. 80, 32 ВА 8 буханка нон пишириш қувватига эга)
ЭЛЕКТР КАЛОРИФЕРЛАР — ИСИТГИЧЛАР;
ХАМИР ҚОРГИЧЛАР;
ДУДЛАШ ВА ҚУРИТИШ ҚУРИЛМАЛАРИ;
ДИСТИЛЛЯТОРЛАР;
САНОАТ ЭЛЕКТР ПЛИТАЛАРИ

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати.
Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши аппаратининг жамоаси меҳнат ҳуқуқи нозири Н.И.Ефимовага ўғли

Олег Сергеевич ЕФИМОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Бош муҳаррир ўринбосари: Чори ЛАТИПОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43.
Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-83-01, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24. Фарғонада - 24-58-43. Урганчда - 6-03-40. Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00
Топширилди 21. 00

Буюртма Г— 011147. Нусхаси — 24.738. Масъул навбатчи: Довур ЖОЗИЛОВ. 1 2 3 4 5 6